

בס"ד

מבוא וסיכום
ללימוד המאמר השבועי
מתוך הספה"ק

אמרי מנחם

פרשת תרומה [א]

ויקחו לי תרומה - חיים של תורה בהתרוממות הנפש

לקראת שבת לכו ונלכה

שאלות וחידודים בפרשה

פתחי אמרי מנחם

יוצא לאור ע"י מרכז חסידי אלכסנדר בארה"ק
לעידוד הלימוד השבועי העולמי ולימוד חומש ורש"י
שנתקן בהוראתו ובהדרכתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פטרון חודש אדר

ידידנו היקרים והנכבדים משפחת **טיברג** שיהי
ניז יודק

ל"טו"ג כ"ק מרן רבינו הקוה"ט
בעל האמרי מנחם זצוקללה"ה זי"ע
נלב"ע י"ז אדר תשס"ה

ולעילוי נשמת
הרה"ח ר' ירחמיאל יצחק בהרה"צ ר' נפתלי מנחם ז"ל
זו"ו מרת רבקה ב"ד ישראל מרדכי ע"ה
ובנם הרה"ח ר' היים שלמה זלמן ב"ד ירחמיאל יצחק ז"ל
טיברג
ת.ג.צ.ב.ה.

זכות רביה"ק זי"ע וזכות זיכוי הרבים
תגן עליהם ועל ב"ב להתברך בכל הטוב
ולהצלחה בכל העניינים
אכ"ר

פטרון חודש אדר

ידידנו היקר והנכבד

איש טוב ומיטיב דודף צדקה וחסד
הרה"ח ר' ברוך אלימלך פערעלמאן שליט"א
פטרון הספה"ק 'אמרי מנחם'

לטובת נשמת

ב"ק מרן רבינו הקוה"ט
בעל האמרי מנחם זצוקללה"ה זי"ע

נלב"ע י"ז אדר תשס"ה

זכות רביה"ק זי"ע וזכות זיכוי הרבים
תגן עליו ועל ב"ב להתברך בכל הטוב
ולהצלחה בכל העניינים

אכ"ר

תוכן הקונטרס

לקראת שבת תרומה - שבת הפסקה לכו ונלכה..... ה
הלימוד השבועי - תרומה אות א..... טז
מבוא למאמר / תוכן המאמר / אמרי מנחם / ביאורים / סיכום / הוראה למעשה
חומש ורש"י בפרשת השבוע שאלות ותשובות / היכן מצינו..... לא

התודה והברכה

לכל המסייעים בהוצאת קונטרס זה
שלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתגובות והערות [ולהצטרפות לרשימת התפוצה]

imreimenachem@gmail.com

כמו"כ ניתן להשתתף בהוצאות הגיליונות הבאים בכתובת הנ"ל

הלימוד לשבוע הבא:

תצוה – זכור אות ו

הנושא: תצוה לבסומי בפורי'א ולמחות באגודה אחת את זכר עמלק.

ברצוני לבקש, כאשר לאחורונה הושלמה הדפסת ספרו של כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע, ספר הק' אמרי מנחם, ומפרסמים בכל שבוע מאמר אחד "א לייכטער שטיקל ש'העולם' לומד בצוותא חדא, אבקש בזאת מה'עולם' כאן שיצטרפו ללימוד זה, וזה יהיה לנחת רוח לאאמו"ר זצללה"ה שהיתה בקשתו להדפיס את הספר כדי "אז יודן זאלן לערנען אין דעם" "און דאס וועט זיין אונזער התחברות והתקשרות וייטער".

דברי פרידה מאת כ"ק מין אדמו"ר שליט"א
במוצי'ש התאחדות בארה"ב, סיון תשע"ז

לעשות רצון צדיק הלימוד השבועי העולמי

בספה"ק

אמרי מנחם

"בעהט איך למעשה יעדער איינער פון אונז זאל נעמען כאטש איינמאל א וואך קובע זיין א שיעור און דעם ספר..." (בקשתי שכל אחד מאתנו יקבע שיעור ללמוד בזה הספר לכל הפחות פעם אחת בשבוע).

מתוך דא"ח מאת כ"ק מין אמרי"ר שליט"א
במעמד סיום השלמת הספר - י"ז אדר תשע"ז

לקראת שבת תרומה - שבת הפסקה לכו ונלכה

הכנה לשבת קודש במשנת החסידות ורבוה"ק זי"ע

מאמר הכנה ודרך ללימוד התורה

וזאת תורת התרומה... שני פירושים המכחישים זה את זה.

פרשת תרומה פותחת בפסוק: ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגו', אפשר לקרוא את הפסוק בשני הפכים מן הקצה אל הקצה, או ויקחו לי - תרומה מאת כל איש, או ויקחו לי תרומה - מאת כל איש... מסופר על הצדיקים הקדושים מרן רבינו הזקן מווארקא והרה"ק השרף מקאצק זכותם יגן עלינו, שניהם היו מגדולי החברייא קדישא תלמידי הרה"ק הרבי רבי בונם מפשיסחא זי"ע, לאחר הסתלקותו של הרה"ק הלכו כל אחד לדרכו בקודש, וחלק מתלמידי הרה"ק דבקו בהשרף מקאצק, וחלקם דבקו בהרבי מווארקא, לימים הסתגר הרבי מקאצק למשך שנים רבות, באחד השנים בא חברו וידיד נפשו הרבי מווארקא לבקרו, כשנכנס אליו שאלו הרבי מווארקא למה כבודו מסתגר בחדרו ואינו יוצא לקהל חסידיו המצפים לו, השיב לו הרבי מקאצק, הלא כך למדנו אצל רבינו, ויקחו לי תרומה מאת כל איש, ויקחו לי לשמי - אז מ וויל זעך מדבק זיין צום הייבישטער, דארף זיין - תרומה מאת כל איש, זעך אויפהייבן פון יעדער מענטש [ויקחו לי - כאשר רוצים להתדבק בהקב"ה, אזי 'תרומה מאת כל איש' - צריכים להתרומם מכל האנשים, כלומר רק בהתבודדות אפשר לבוא לדבקות בהשי"ת], השיב לו הרבי הזקן מווארקא, איי, נישט דאס האט דער רבי גמיינט צו זאגן. נאר גאר פארקערט, ויקחו לי תרומה - אויב מ וויל זעך אויפהייבן צום הייבישטער - 'מאת כל איש', צוזאמען מיט אלע מענטשן, מ'קען זעך נישט אליין אופהייבן צום הייבישטער נאר מיט אלע און איינעם [אוי, לא כך התכוון הרבי לומר, אלא ההיפך הגמור לגמרי, 'ויקחו לי תרומה' - כאשר רוצים להתרומם להקב"ה אזי צריך שיהיה באופן של 'מאת כל איש' - ביחד ובאחדות עם כולם...]. אם תמצ' לומר! בווארט הזה טמון כל היסודות של תורת ווארקא וקאצק, ווי לייגט מען דעם פינטל [היכן מניחים את הנקודה], בתורת קאצק שמו את הנקודה אחרי תיבת לי: ויקחו לי, תרומה מאת כל איש, ובתורת ווארקא שמו את הנקודה אחרי תיבת תרומה: ויקחו לי תרומה, מאת כל איש, והנקודה הזאת היא היסוד שבה תלויים ועומדים כל תורתם ומשנתם של שרפי והררי קודש אלו, כפי שהאריך כ"ק מרן רבינו בעל האמונת משה זי"ע לבאר ברשימותיו...

ער שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם.

במאמר השבועי הנלמד בין כל אנ"ש די בכל אתר ואתר שיחיו לאויש"ט בא כ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע לבאר את מאמר הכתוב 'ויקחו לי תרומה' בדרך חדש התואם את כל השיטות, רבינו זי"ע מפרש את כל הכתוב ברמז על ענין שלי: 'לימוד התורה מתוך התרוממות הנפש...!' לימוד התורה בהתרוממות מכל האנשים ועם כולם ביחד...!

הנה ידוע לכל מה שכתב הרה"ק בעל התולדות בשם מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע שכל התורה הק' היא נצחית, ושייך לכל אחד ואחד מישאל בכל דור ודור בכל עת ובכל מצב שהוא, ובפרשתן שבו נצטוו ישראל על תרומת ומלאכת המשכן, יש להתבונן איך שייך גם היום מצוה זו לכל אחד מישראל, ובפרט בזמן הזה שעדיין לא נושענו ואין לנו את בית המקדש, א"כ איך ובמה נוכל לקיים את מצות ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לכו"י.

לזה בא כ"ק מרן רבינו זי"ע במאמרו הקדוש לכאר עפ"י יסודות מחכמינו ז"ל ש"פסוק זה בא לרמז על לימוד התורה בהתרוממות הנפש, והיינו שיסגור האדם את עצמו מכל הבלי העולם הזה בד' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה יהיה לו קנין בתורה, כי עבור קנין התורה צריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד, וזה הוא ענין מה שנצטוו ישראל על תרומת ומלאכת המשכן, ללמוד מזה איך שצריך לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה".

לכאורה נראים הדברים גבוהים ורמים ונשגבים עד מאוד, ששייכים רק לאנשי סגולה רמי מעלה, אך לא כן, רבינו זי"ע לא כתב את ספריו הקדושים למלאכי השרת, הוא אמנם מדבר בעניינים העומדים ברומו של עולם, אבל לכל אחד ואחד יש את הזכות לעלות לשם, העבודה של ויקחו לי תרומה --- ללמוד את תורת השם בהתרוממות הנפש, שייך לשיטתו של רבינו גם למאת כל איש... לכל אחד ואחד... וכפי שיתבאר בהמשך בס"ד, אך כדי להבין היטב את הזכות ואת החובה שיש לנו, אנו זקוקים ל'שבת הפסקה'.

למה היו הפסקות משמשות.

כידוע שבת זו הבעל"ט נקראת בשם "שבת הפסקה". אם נשאל אחד מן השורה מהו שבת הפסקה? הוא יענה לך, פשוט ביותר, הרי יש ארבעה פרשיות מיוחדות לחודש אדר; שקלים, זכור, פרה, החודש. והשבתות שבנתיים שאין בה בלם שום קריאה מיוחדת נקראים בשם שבת הפסקה - שהם מפסיקים בין הפרשיות המיוחדות, וכיון ששבת הקודם היה שבת שקלים, ושבת הבאה יהיה שבת זכור הרי ששבת זו שבינתיים היא הפסקה בין שני פרשיות אלו. זה אמנם פירוש נכון הוא אבל רק בדרך הפשט, אמנם, בספרי החסידות ובספרי רבותינו הקדושים יש לזה משמעות אחרת לגמרי! הרי חודש ניסן הבעל"ט, הוא זמן של התחדשות הבריאה כולה, וכהכנה לזה נתנו לנו חז"ל את ארבע פרשיות ואת שבת [או שבתות] הפסקה [כפי שכבר הזכרנו בשבוע שעבר], ואי אפשר לבוא להתחדשות בלי אותם שבתות ההפסקה.

אשכילך ואורך --- אל תהיו כסוס.

בשבוע שעבר כ"ה בשבט היה יום הילולא של הגאון הגדול רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל, נולד בליטא בשנת תרס"ג לאביו ר' אליהו ז"ל, ונשלח ללמוד בנימנסיה העברית שם הצטיין במתמטיקה, בעקבות מפגש עם רבי אליהו לופיאן ז"ל, זנח את הכל מאחוריו והלך עם ר' אליהו לשיבתו, הישיבה קטנה דקלם, לאחר שנה! של עליה מהירה וגאונית בתורה ויראת שמים עבר

לישיבת טלז, שם המשיך להתעלות בגאונותו וחרירותו, ובתוך שנים ספורות היה לאחד מגדולי הלומדים בישיבה, מופלג ביראה היה, וירא מאד מכל נדנוד רחוק של חטא ואיסור, ההקפדה שלו בענייני כשרות המאכלים היתה נדירה ומופלגת ביותר, סיפורי פלאים נשזרו בשמו אודות הנהגותיו המופלאות, גם בשנות האימה כאשר שהה בגטו קובנא, לא פסק מתורתו ויראתו. בעקבות המלחמה נחלש גופו והוא סבל מאד בשל מצבו הבריאותי, מעיו הצטמקו עד שכמעט לא עיכלו שום מזון.

רבי מרדכי ז"ל היה גאון ותלמיד חכם מופלג ובקי בנגלה ובנסתר, עניו ושפל רוח אשר כל ימיו ברח מן השררה והרבנות, החזון איש זצ"ל המליץ למנותו כראש ישיבת פונוביז' אך הוא בגודל ענוותנותו טען שאינו ראוי למשרה זו, למגינת לב לא זכה העולם ליהנות מאור תורתו, ובכ"ה שבט תש"י בהיותו בשוויץ נלקח לישיבה של מעלה בלי להשאיר אחיו זש"ק, החזון איש ז"ל פעל שיעלו את ארונו לבני ברק, והוא נטמן בביה"ח זכרון מאיר כאשר החזו"א וכל גדולי ישראל מלווין את ארונו מישיבת פונוביז' עד לביה"ח, כל הדרך שפך החזו"א על מיטתו דמעות באומרו כי על אדם שכמותו נתכוונו חז"ל באומרים (שבת קה:) כל המוריד דמעות על אדם כשר הקב"ה סופרם ומניחם בבית גנזיו!...

רוח הקודש הופיעה בו: הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית מעיד ששמע מפיו לאחר ימי השואה, שבתקופת השואה עברו עם ישראל נסיון של "בכל נפשך" לקיים את רצון השי"ת אפילו נוטל את נפשך... כעת יגיע זמן נסיון של "בכל מאודך" לכבד את ה' בממון, תבוא תקופת רווחה בגשמיות לעם ישראל, שהקב"ה יעמיד לנו הרבה עשירים באופן שלא היה כמותו במשך גלותינו, "זוהי יהיה נסיון קשה מאד, לא פחות מהנסיון של כל נפשך...! ואשרי מי שיעמוד בגבורה בנסיון...". בשעתו לא הבינו ואולי גם לא האמינו לדבריו, היום כבר אין אפילו צורך להסביר...

כמו כן סיפר הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א (מפי ספרים וסופרים אבות ח"א ע' רלד): שחרתי פעם לפתחו כדי להתברך מפיו בעת שהותו בפאריז בשנים שלמדתו שם בישיבה, משכונסתי אליו שאל אותי לשמי ולשם משפחתי, ואח"כ בירך אותי להצלחה ברוחניות, עודני יוצא מהחדר ומחשבת ילדות היתה בי, שסוף סוף לא שייך להשוות את רבי מרדכי לגדולי החסידות, כי דרך האדמורי"ם לאחל ולברך את הפונים אליהם להצלחה בגשמיות ורוחניות, ואילו רבי מרדכי אינו מברך אלא על ענייני רוחניות בלבד... ויהי אך הגעתי למפתח הדלת על מנת לצאת, קרא לי רבי מרדכי שוב ואמר לי: התכוונתי גם להצלחה בגשמיות, רק בפועל אמרתי רק רוחניות כי היא העיקר!...

אני מאריך קצת אודותיו כדי להבין ממנו איך אפשר לצאת מהגמינסיה העברית לדרגות רמות ונשגבות בתורה ועבודה בקדושה עילאה כחד מקמאי דקמאי.

יש מקום לומר שהוא עצמו גילה את סודו באחת מדרשותיו הנפלאות שדרש באקסלבן לפני נערים בני 13 ועד 15 שנים. למרות היותו עילוי וגאון, צדיק וקדוש, הצליח להשפיל עצמו בשיחה אל מול נערים עולי ימים ולדבר עמם בשפתם ורמתם, וישא משלו ויאמר:

שני אחים שיחקו בחצר. האחד היה לסוס ומשנהו ל'בעל עגלה'. רתם העגלון את סוסו לחבל, והוליקו ברחובה של עיר, לפתע החל לרדת גשם, העגלון נטש את המשחק בבהלה וברח הביתה, לא כן אחיו, שנתר לעמוד בחוץ, ופרץ בככי. האם, המשקיפה מבעד חלון הבית, זועקת לו: "מה אתך? בוא עלה הביתה!" ומה הילד משיב? "מה אני יכול לעשות, אני הרי הסוס...!"

הוי אומר, הילד שכנע את עצמו כי הוא באמת סוס...

כיוצא בזה - אמר רבי מרדכי - כל אדם משכנע את עצמו כי המדות שלו הן האדם, זה טבעו וזה מהותו, ולא ניתן לשנותן. אבל טועה הוא בזה, בכוחו של כל אדם להחליט בעצמו כי אינו באמת סוס, והמדות שדבקו בו, אינם בהכרח הוא עצמו, זה רק משחק ילדים. **אכן בידו הדבר!**

כיהודה ועוד לקרא אפשר להוסיף ולפרש בזה את מאמר נעים זמירות ישראל, דוד המלך ע"ה (תהלים לא): **אשכילך ואורך בדרך זו תלך איעצה עליך עיני [ורשיז"ל מפרש; אקרוץ לך בעיני, כלומר אינני בא בדרשות והרבה דיבורים כדי להשכילך ולהאיר לך את הדרך אשר תלך בה, אלא ארמוז לך רמז קל שממנו תבין את הכל...]**, ומהו הרמז? **אל תהיו כסוס כפרד אין הבין!...**

גיוואלדיג! סיפור המשל הזה, מעט הכמות ורב האיכות, הוא מסר עמוק עמוק מאד, אסור לנו להבין את זה כאותם בני הנעורים, מים עמוקים ידם איש תבונה תוצאותיה חמישים שערי בינה... תורה היא וללמוד אני צריך!...

הילד שכנע את עצמו כי הוא באמת סוס, ולכן לא זז ממקומו למרות הגשם השוטף!... איך אנחנו נצא מהילדות? או יותר נכון, אי אפשר לצאת מהילדות צריך להוציא את הילדות! ובכן, איך נוכל להוציא את הילדות מתוכנו? נעצור לרגע כאן עם הילדים, ונתעסק עם המבוגרים...

מכריז רב ינאי חבל על מי שיש בו תורה ואין בו יראת שמים!

החידושי הרי"ם ז"ע מפרש את דברי הגמרא (ברכות לג): "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" בפירוש נורא מאד, ביי א נסיון נעמט מען צו אלעס פון דער מענטש, און ער בלייבט בלויז מיט זיין יראת שמים אליין!... שכאשר מעמידים את האדם במצב של נסיון, לוקחים ממנו את כל חכמתו וידיעותיו ואפילו את רגשי הלב, את הכל נוטלים ממנו ומפקידים את זה בידי שמים, ולא נשאר אצלו רק היראת שמים שלו, ולפי גודל היראת שמים שיש לו כך יוכל לעמוד בנסיונות, אם מעט ואם הרבה. כלומר, בזמן נסיון, כמו נסיון של כעס וכיו"ב, לא יעזור לאדם כל מה שלמד על מדה רעה זו, וכל מה שידוע על גנות הכעס, כמה שהוא נבזה במדה זו, וכמה שאינו מקובל בין הבריות, ואפילו לא בביתו וכל אנשי ביתו, כולם בזים לו ומסתכלים עליו בדרגה פחותה ביותר, עם כל זאת גם זה לא יועיל לו ביום עברה, בשעת מבחן, אם אין בו יראת שמים, ואינו מפחד מכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ונשמתו מסתלקת ממנו, לא יועיל לו כלום! והוא יתבזה למול האנשים הקרובים אליו ביותר, ויפסיד את כל אשר לו, כמו שפירשו בספרים הק' מה שאמרו חז"ל "רגוזן לא עלתה לו אלא רגזנותו" שהכעסן לא מרויח כלום מכעסו - שום הערכה ושום כבוד ואף לא שום רצון למלאות את רצונו לא ריוח מכעסו, כל הרווח שלו הוא רק שמסתכלים עליו כאדם כעסן ושפל, וכולם משתדלים להתרחק ממנו כמטחוויו קשת רחל.

מהיכן לוקחים יראת שמים?.

יראת שמים לא לוקחים, צריך לעבוד על זה קשה, ואז מקבלים את זה במתנה... רבינו ז"ע מביא במאמר השבועי את דברי התנא דבי אליהו: בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, מיד אמר להם הקב"ה **"ויקחו לי תרומה"**. וזה נשמע כמדרש פליאה, וכי איזה קשר יש ביניהם? והביאור בזה הוא: כי **"נעשה ונשמע"** פירושו ביטול מוחלט בתכלית הביטול להשי"ת, אין לנו שום רצון אחר

מלבד לעשות את כל אשר דיבר ה', ואיך א"כ אפשר להגיע למדריגה כזו, הלא זו היא מדריגת המלאכים גיבורי הכח עושי דברו ואח"כ לשמוע בקול דברו, און א מענטש איז דאך א מענטש, בן אדם הוא לא מלאך, ומנין לו לאדם כח של מלאך לומר נעשה ונשמע? לכן מ י ד אמר הקב"ה: ויקחו לי תרומה --- ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שם בבית המקדש מקבלים יראת שמים, ועם יראת שמים אפשר להיות מלאך ואפילו הרבה יותר ממלאך ושרף!. הא כיצד? כתבים התוספות בגמרא ב"ב (כא. ד"ה כ) על הכתוב: 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים' וכי רק מציון תצא תורה, וכי אין תורה בבבל ובשאר מקומות? אומרים תוס': "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה...!"

מוראדיג! נורא נוראות! תורה יש בכל העולם ואולי גם יותר ממה שיש בירושלים, ראה מה בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי וכו' וכו'], אבל תורה עם יראת שמים כמו שיש בירושלים אין בכל העולם, ואין לו להקב"ה באוצרו אלא אוצר של יראת שמים בלבד... אם רוצים להיות בטל להשי"ת, לשמור חוקיו ומשפטיו, ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, אין דרך אחרת מלבד תורה עם יראת שמים, וזו היא תורה בהתרוממות הנפש...! ואת זה מקבלים בבית המקדש, ולכן אם רוצים אתם בנעשה ונשמע - מיד - ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם...

וכאן הבן שואל: הרי התורה הקדושה היא נצחית, ושייך לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור בכל עת ובכל מצב שהוא, ואיך א"כ נוכל לקיים כהיום הזה, כאשר בעוה"ר עדיין לא נושענו, ונוטל כבוד מבית חיינו, איך נזכה גם אנו לקיים את מצות 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו'. לזה בא רבינו במאמרו בעצה נאמנה ואומר: "על ידי לימוד התורה בהתרוממות הנפש, והיינו שיסגור האדם את עצמו מכל הבלי העולם הזה בד' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה יהיה לו קנין בתורה, כי עבור קנין התורה צריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד. 'ועשו לי מקדש', כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה..."

נחזור כעת לילדים שהשארנו אותם מקודם בצד, בתקוה שהם עדיין מחכים לנו...

אוי, ווי נעמט מען א עצה צו דער עצה? איך נזכה גם אנחנו למדריגות כאלו? להסתגר בד' אמות של הלכה, לפרוש מכל הבלי עוה"ז הגשמי, איך אפשר לצאת מהמצב שלי ולהתרומם עד למעלה? הרי הילד משכנע את עצמו כי הוא באמת סוס, ולכן לא זז ממקומו למרות הגשם השוטף...! למרות שרבינו זי"ע שוטף אותנו במאמרים גבוהים ורמים, הוא רוצה להגביה אותנו למעלה ראש... אבל איך אנחנו נצא מהילדות? או יותר נכון, אי אפשר לצאת מהילדות צריך להוציא את הילדות! ובכן, איך נוכל להוציא את הילדות מתוכנו?

לזה צריך --- ש ב ת ה פ ס ק ה!

הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (פ"ב) בביאור מדת הזהירות מבאר שענינו הוא: "שיהיה האדם נזהר במעשיו ובעניניו, כלומר, מתבונן ומפקח על מעשיו ודרכיו, השובים הם אם לא. לבלתי עזוב נפשו לסכנת האבדון חס וחלילה". לדברי הרמח"ל למושג של זהירות יש שתי משמעויות: א. מלשון זהירות. ב. מלשון זוהר - אור. כאשר האדם נזהר במעשיו שזכרו כפולה, ראשית אינו

נכשל באיסורים ובדברים שאינם ראויים והגונים, ובנוסף לזה הוא מאיר על עצמו הארה מלמעלה. להערה זו קורים "סייעתא דשמיא".

הדברים עמוקים מאד ורחבים מני ים, ובס"ד נשתדל לפשט אותם בתכלית הקיצור:

חכמינו ז"ל מגלים לנו (קידושין לג:) כי "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. כלומר אין שום מצב! לעמוד נגד היצה"ר, אלא א"כ הקב"ה עוזרו... כדי להמחיש את זה במושגים שלנו נביא משל, לאדם שהולך לצאת לשוק, אומרים לו, היה זהיר מאד כי מסתובבים בשוק כייסים מומחים ביותר, ואין שום מצב להינצל מהם, אלא א"כ אתה מצמיד לעצמך שוטר או איש בטחון שמלווה אותך כל הזמן, אם לאדם זה יש בכיסו סכום כסף קטן, הוא לא יכנס לפחדים, וגם לא יצמיד לעצמו מלווה, מקסימום הוא יפסיד קצת, אבל אם יש לאדם בכיסו את כל הונו ורכושו, הוא לא יקח שום סיכון, ובשום אופן לא יעבור את השוק בלי זהירות רבה ובתוספת מלווה צמוד, צאו וראו איך רכב של ברינקס וכדומה נוסע ברחוב, שוטר חמוש בתוך הרכב, פלוס שוטר חמוש ליד הנהג, פלוס שוטר חמוש צמוד לאדם שמושך את הכסף מהבנק, כולם דרוכים עם האצבע על ההדק על כל צרה שלא תבוא... וכל זה מלבד כל המצלמות הגלויות והסמויות שעל הרכב, שמצלמים בכל רגע את כל מה שקורה סביב הרכב.

הנה זה מה שאומרים לנו חז"ל; היו זהירים ביותר, מסתובב בשוק יצר הרע, כאשר ח"ו נופלים לידו, אין זה הפסד של פרט רוחני אחד, שגם זה הוא הפסד אשר כל חללי דעלמא אינם שווים להפסד זה, אבל האדם שאינו זהיר במעשיו, הטובים הם אם לא, הרי הוא עוזב בזה את "כל נפשו"!!! לסכנת האבדון חס וחלילה. כל כולו נמסר ביד היצה"ר לעשות בו כרצונו, והוא מפסיד את כל תכלית חייו! רח"ל, ומה גם שאין שום דרך להינצל ממנו, רק בשמירה יתירה בליווי צמוד, לא שוטר אחד ולא שתיים, אלא ליווי צמוד חזק של המפקד הגדול ביותר של כל השוטרים, הלא הוא "מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו...!" וזה נקרא כאמור "סייעתא דשמיא".

אמור מעתה: למושג זהירות יש אמנם שתי משמעויות, זהירות - וזוהר, אבל שתיים שהן אחת, כפי גודל הזהירות של האדם, כך הוא נעשה יותר כלי לקבל את גודל הזוהר על נשמתו, ולסייעתא דשמיא בשמירה עליונה עליו.

הביטויים שהרמח"ל משתמש על מי שאין לו זהירות הם ביטויים חמורים ביותר, ומהם אפשר ללמוד את גודל סכנת האבדון רח"ל: "אחרי שיש לאדם דעה והשכל להציל את עצמו ולברוח מאבדון נשמתו, איך יתכן שירצה להעלים עיניו מהצלתו? אין לך פחיתות והוללות רע מזה ודאי!... והוא פחות מהבהמות ומהחיות!... והוא כסומא ההולך על שפת הנהר אשר סכנתו ודאי עצומה, ורעתו קרובה מהצלתו!... ואם אין די בכל התוארים האלו כדי לזעזע, ממשיך הרמח"ל בתואר השפל והגרוע ביותר: הרי הוא כ - ס - ו - ס! לא פחות ולא יותר מאשר סוס רח"ל, והוא מביא את זה מדברי ירמיה הנביא: אין איש ניהם על רעתו לאמור מה עשיתי, כולה שב במרוצתם "כסוס שוטף במלחמה..."

כל זה בגלל שחיים בלי התבוננות, ואז כל התורה שלומדים היא רק בשכל ולא בלב, למרות שיש את 'יודעת היום' עדיין חסר את 'השבות אל לבבך', ואם חסר בלב אין סייעתא דשמיא! ואם תאמר מה רע בזה שאין התבוננות? אומר הרמח"ל: 'ואולם הנה זאת באמת אחת מתחבולות היצה"ר ועורמתו, להכביד עבודתו בתמידות על לבות בני אדם עד שלא ישאר להם רווח להתבונן ולהסתכל

באיזה דרך הם הולכים... כי יודע שאילולא "היו שמים לבם" כמעט קט על דרכיהם, ודאי שמיד היו מתחילים להנחם ממעשיהם והיתה החרטה הולכת ומתגברת בהם עד שהיו עוזבים החטא לגמרי... כי איש מלחמה הוא ומלומד בערמימות, ואי אפשר להימלט ממנו אלא בחכמה רבה והשקפה גדולה. זה מה שאומרים חז"ל שהיצה"ר יושב על מפתחי הלב, הוא לוקח מהאדם את הלב, ועי"ז הוא שולט עליו לגמרי, עד כדי סכנת אבדון נפשו ממש... וכך ממשיך הרמח"ל ואומר: הוא מה שהנביא צווח ואומר: שימו לבכם על דרכיכם... געב דאס הארץ. כי רחמנא ליבא בעי, למה זה מחיר ביד כסיל "ו ל ב א י ן" דאס הארץ איז נישט דא!, עבודת האדם להכניס ולהפנים את כל מה שלומד אל הלב, וזאת על ידי בדיקה ופיקוח תמידית על מעשיו ודרכיו הטובים הם אם לא, ולזה בא שבת הפסקה --- ליתן רווח להתבונן...!, לקחת פסק זמן ולהתחיל עם עבודת ההתבוננות, אז - ורק אז זוכים לסייעתא דשמיא, כי המתבונן הוא זהיר במעשיו, וכאשר האדם זהיר במעשיו אזי במדה כנגד מדה הקב"ה זוהר ומאיר את נשמתו ונותן לו סייעתא דשמיא בשמירה עליונה, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. וכברי המסילת ישירים שם: ופשוט הוא, שאפילו אם יפקח האדם על עצמו, אין בכוחו להניצל אלולי הקב"ה עוזרו, כי היצר תקיף מאד... אך אם האדם מפקח על עצמו, אז הקב"ה עוזרו וניצול מן היצה"ר... אבל אם אינו מפקח על עצמו ודאי שהקב"ה לא יפקח עליו, כי אם הוא אינו חס מי יחוס עליו?!

הפיקוח שהרמח"ל מדבר כאן הוא הפיקוח הבא מתוך יראת שמים שהיא מדת הזהירות, ובהעדר פיקוח עצמי הנובע מתוך יראת שמים טהורה, אין בכוחו וכליו למשוך ולקבל על עצמו אור עליון, ואין לו שמירה מן השמים... זהו עומק המכוון בדברי החידושי הרי"ם על הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: ביי א נסיון נעמט מען צו אלעס פון דער מענטש, און הער בלייבט בלויז מיט זיין יראת שמים אליין...! במצב של נסיון, לוקחים ממנו את כל חכמתו וידיעותיו ואפילו את רגשי הלב, את הכל נוטלים ממנו ומפקידים את זה בידי שמים, ולא נשאר אצלו רק היראת שמים שלו, ולפי גודל היראת שמים שיש לו כך יוכל לעמוד בנסיונות, אם מעט ואם הרבה.

לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא סייעתא בעי.

חז"ל אומרים בגמרא "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא תלוי בסייעתא דשמיא", מדברי הברז'נער רב המהרש"ם זי"ע דלהלן יש ללמוד שגם כאשר אדם לומד ויודע את כל התורה כולה...! עכ"ז הוא צריך סייעתא דשמיא מיוחדת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, והיינו להכניס את הדברים אל הלב, וכן הוא בעבודת השם בכלל ובמלחמת היצר בפרט, הכל תלוי באבנתא דליבא, ועל זה אנו מבקשים תמיד: "וטהר לבנו לעבדך באמת".

ואמנם הוא זכה שמן השמים הסכימו על ידו, סייעתא דשמיא מיוחדת היתה לו למהרש"ם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כפי שיעידון ספריו הרבים על כל חלקי התורה המפורסמים, וכפי שמוכיחים הרבה מן העובדות המסופרות עליו, שמן השמים הסכימו על ידו. אכן בטרם נביא מאותן עובדות, נקדים בסיפור שהוא עצמו סיפר:

בהיותו פעם בבעלזא על חג הפורים אצל רבו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע, לאחר כל מלאכת עבודת הקודש בה נטל ה'שר-שלום' בעצמו חלק בראש, הוזמן יחד עם שאר הרבנים ששהו שם לבוא לסעוד בבית רבם.

התיישבו הרבנים לסעודה וה'שר שלום' הציע להם חקירה: בגמרא (מגילה ז, ב) מסופר על רבה ששחט את רבי זירא ביום הפורים. מה היה מעמדה ההלכתי של אשת רבי זירא לאחר שנעשה הנס ורבי זירא חזר לתחיה. האם היא נחשבה כפנויה משום שקידושיה נפקעו ברגע שמת בעלה והותרה להנשא לאחר. או שמא יש לומר שמה שהאשה קונה את עצמה במיתת הבעל, זה רק במת לחלוטין, אבל אם חזר לתחיה עלי ידי גם, לא נפקעו הקידושין והרי היא אסורה להנשא לאחר?

הרבנים ובתוכם מהרש"ם שמעו את השאלה ולא השיבו מאומה. המשיך הרבי מבעלזא ופשט את החקירה בעצמו: יש להביא ראיה ממה שאמרו במסכת שבת (פה, ב) - כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר נפשי יצאה בדברו. ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן, דיבור שני היאך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. והנה לאחר קבלת התורה אמר הקב"ה למשה - לך אמר להם שובו לכם לאהליכם (ואתחנן ה, כז). הא לכם שלא פקעו הקידושין עם פריחת נשמתם, שהרי לא נצטוו לקדש עוד פעם את נשותיהם [על דיון בשאלה זו ראה בפתחי תשובה אבן העזר סימן יז סק"א בשם ספר 'ברכי יוסף', וב'אוצר הפוסקים' שם].

לימים, כשמהרש"ם ניהל את ישיבתו בברעזאן, העיר פעם את תלמידיו באמצע הלילה, סיפר להם על המאורע, וסיים: האמינו לי! בשעה ששמעתי שאלה זו ממורי ורבי הרה"ק מבעלזא, עברתי ברעיוני על כל הש"ס, אך לא מצאתי לה תשובה. היודעים אתם למה? כי לא די בידעת התורה בלבד, אלא צריך שתהיה לו לאדם סייעתא דשמיא מיוחדת השמורה ללומדי תורה לשמה כדי שיורו לו מן השמים את האמת לאמתה. **די גמרא האב איך גיקענט, אכער מ'דארף האבן באזונדערע סייעתא דשמיא...!** [את הגמרא ידעתי, אבל צריך סייעתא דשמיא מיוחדת].

[אגב על כוחו של מהרש"ם לעבור על כל הש"ס שהיתה פרוסה לנגד עיניו, יעיד המעשה הבא: פעם נכנס איזה יהודי "בעל הבית פשוט" אל המהרש"ם ושאלתו בפיו: "זכרני שרש"י כותב שתרומת הלשכה נעשית עלידי כהנים דווקא, ואיני זוכר היכן מקומו של רש"י זה". ענה לו מהרש"ם: "הבה נצא החוצה לטייל מעט ואז נטייל ברש"י על הש"ס". יצאו שניהם החוצה ומהרש"ם התחיל לסרוק בזכרונו המופלא מסכת אחר מסכת, כשהוא קורא: "רש"י בברכות לא! בשבת לא! וכן הלאה, עד שהגיע למסכת מגילה. כן. מצאתי - הכריז מהרש"ם בצהלה - רש"י במגילה דף כא עמוד ב כותב כן: תורמין - כהנים את הלשכה"].

לחיים עבור ביקורו של החתם סופר.

על הסייעתא דשמיא המיוחדת שהיתה לו למהרש"ם בפסיקותיו, סיפר מרץ הגאון הצדיק רבי שמואל הלוי וואזנער זצ"ל בעל "שבט הלוי": בבחרותי, כשלמדתי בישיבת חכמי לובלין אצל הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, הגיע אלינו יום אחד אורח חשוב בעל שיעור קומה, זקן ושבע ימים. היה זה הגאון רבי שלום שכנא טשערניאק זצ"ל בעל "משמרת שלום" [לברר וללבן דברי הפרי מגדים על יורה דעה חלק א']. גאון זה היה מתלמידיו של מהרש"ם והיה יוצא ונכנס אצלו תדיר. הלכתי עם עוד כמה בחורים כדי לשמוע ממנו דברי תורה כמו גם להתבשר מהעובדות והסיפורים שהיו לו בצקלונג על גדולי הדור הקודם. בעודנו שותים בצמא את דבריו, שמענו ממנו סיפור מפליא על מהרש"ם, וכה הוא סיפר:

פעם אחת התפללתי עם הגאון מהרש"ם תפילת שחרית וראיתי שהביא עמו לתפילה לעקין

וי"ש. בתחילה אמרתי לעצמי כי מן הסתם יש לו "יארצייט" והביא "לחיים" לעילוי נשמת הנפטר. אבל כשראיתי שאינו מתפלל לפני העמוד וגם אינו אומר קדיש, הבנתי שיארצייט אין לו. אבל מה כן יש לו מדוע הביא את הלחיים? הדבר היה לפלא בעיני.

לאחר התפילה העמיד הגאון מהרש"ם את הלעקין והי"ש על השולחן והקהל בירך אותו בברכת לחיים. אני לא עצרתי ברוחי ושאלתי אותו מדוע הביא את הלחיים. ראיתי שהוא מתחמק ואינו רוצה לענות לי על השאלה ויצר ההתעניינות שלי רק הלך וגבר. חזרתי שוב ושוב ושאלתי אותו לשמחה מה זו עושה. לפתע פנה אלי הגאון מהרש"ם ואמר לי: "אם אתה דווקא רוצה לדעת, אומר לך – אתמול התרתי עגונה".

נתקפתי בתמיהה והצגתי את תמיהתי בפני הגאון מהרש"ם: "הרי הרבי הוא הפוסק והמשיב לכל תפוצות ישראל בענייני עגונות זה עשרות בשנים, ומה יום מיומיים, מה החידוש בזה שאתמול התיר עגונה. ואם הרבי יביא לחיים בכל פעם שיתיר עגונה, הרי יצטרך להביא כל יום לחיים!".

הגאון מהרש"ם הביט בעיניי והשיב לי בחיבה: "אני רואה שאתה באמת רוצה לדעת – אענך. אתמול התרתי עגונה על-פי פשט מסויים שיצא לי בדברי התוספות באיזה מקום בש"ס. אולם, כשעליתי על יצועי בלילה, נתחלחל לבי בקרבי כשהתחלתי להרהר במחשבתי שמא לא כיוונתי אל האמת, שכן מי אומר שזהו הפשט האמיתי בדברי התוספות, ושמא התרתי עגונה שלא כהלכה ח"ו.

והנה נרדמתי והנני רואה בחלומי את הגאון ה"חתם סופר" זצוק"ל, עומד מעלי ואומר לי: "שלחו אותי מן השמים להודיע לך שהדרך בה למדת את דברי התוספות היא הדרך הנכונה והפשט שהסברת הוא הפשט הנכון. גם אני לומד כן את דברי התוספות ומפרש את דבריהם. היתר העגונה שהוצאת מדברי התוספות הוא היתר הגון ואין לך לדאוג עליו".

"על זה שקיבלתי תשובה מן השמים גרידא" – הוסיף הגאון מהרש"ם – "לא הייתי מביא לחיים, שכן כמה וכמה פעמים כבר קיבלתי תשובות מן השמים. אבל על מה שהחתם-סופר בכבודו ובעצמו טרח להגיע אלי לחזקני ולעודדני, על זה הבאתי לחיים".

סוד ההתבוננות.

מהו הסוד הגדול הטמון בכח ההתבוננות, שהיצה"ר משתדל בכל עורמתו לקחת את זה מאתנו? מהו הערמה הגדולה שיש לו בזה?, ומדוע רק מי שיש לו התבוננות זוכה לסייעתא דשמיא?

גם ענין זה עמוק מאד, ונבאר בקצרה על פי מה שכתב בספר 'בלבבי משכן אבנה':

עצת היצר הרע בשרשה היא בעצם לעקור את האדם שלא יהיה לו כלי. היצר דואג שהאדם יהא עסוק מבוקר עד לילה, ללא הרף, ועי"ז לא יוותר לו זמן להכניס בנפשו דברים נוספים. על אף שבחיצוניות נראה שאפשר עדיין להכניס, אבל בפנימיות, הנפש נמצאת במצב שאי אפשר להכניס בה מאומה. אדם זה אינו כלי לרוחניות.

נתבונן אפוא לעומק יותר, היכן הוא שורש יניקת היצר הרע.

כלל יסודי בעבודת ה' הוא, ש"זה לעומת זה עשה האלוקים". והנה בצד הקדושה קיים כח שהכל מלא, שאין כלי ריק. זהו הכח של "כבודו מלא עולם", העולם צריך להיות מלא עם כבודו של הבורא יתברך.

מה עושה היצר? הוא לוקח את אותו כח דקדושה שהעולם מלא בכבודו ית', ומשתמש איתו להביא את האדם למצב שהכל אצלו מלא, אין זמן.

הוא כביכול לוקח את הכח של "מלא עולם", ומשאיר את ה"כבודו" של בורא עולם בחוץ, ואז הוא ממלא את העולם ב"תכבד העבודה על האנשים", אין כלים, הכל מלא.

מעתה נבין גם מדוע זהו השורש העמוק ביותר של הרע, שכן, השורש העמוק ביותר בעבודת ה' הוא שלית אתר פנוי מיניה, לגלות את הקב"ה בכל דבר, שלא יהיה חלל מהבורא עולם.

שורש כל העבירות הוא חילול ה', מלשון חלל, יש כאן חסר, כלי בלי מילוי. וההיפך מחילול ה' הוא קידוש ה', למלא כביכול את העולם במציאותו יתברך.

לכן היצר הרע הוא בבחינת "איש מלחמה מלומד בערמומיות", כי אכן זוהי ערמה מאד גדולה. הוא בעצם לוקח את הכח העמוק ביותר שקיים בבריאה, שהוא כח המילוי של הבריאה - ומשתמש בו לצרכו...

עצת היצר הרע אינה רק כפי שאנשים חושבים, שהוא מראה לו על דבר זה שהוא טעים וטוב וכו'. ודאי שגם זה נכון, אבל יש לעצתו שורש עמוק. הוא בונה לאדם מצב שאין לו זמן לחשוב, בבחינת "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר", ואז האדם מרגיש שהוא מלא ושוב אין בכוחו לקלוט דברים.

חלק מעבודת האדם את בוראו, הוא להרגיש את עצמו שהוא כלי חסר, כלי ריק!. זהו סוד התפילה, להרגיש שאני חסר ולפנות לבורא עולם שישלים אותי. מחד, היצר לוקח את כח המילוי ומשתמש בו לצרכו, ומאידך הוא לוקח את כח הריקנות ומשתמש בו לצרכו, הכל לפי האדם ומצבו, פעם בכה ופעם בכה. הוא נותן לאדם הרגשה הפכית של ריקנות, ואז האדם מרגיש צורך להתמלא בתעסוקה.

ישנם הרבה אנשים שהולכים לעבוד לא עבור פרנסה. הם כבר יצאו לפנסיה, לא חסר להם מאומה, והם יוצאים לעבוד רק לשם תעסוקה. העבודה היא חייהם. למה? כי בעצם יש להם כלי ריק, והם ממלאים אותו בעבודתם הגשמית.

לכן, כדי שיוכל האדם להתמודד עם היצר הרע, עליו לבנות בתוכו ריקנות דקדושה, ונתבונן מה עניינה.

האדם שזכה לקבל תורה מסיני הוא משה רבינו, אשר היה "ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, א). כלומר, לו היתה הרגשת החסר העמוקה ביותר, ממילא הוא בנה עוד כלי ועוד כלי. כמו בנס של אלישע עם פך השמן, שהשמן עמד כאשר לא היו יותר כלים, ואם היו מביאים עוד כלים היה עוד שמן - כך לענייננו: מי שהצליח לבנות את הכלי הגדול ביותר מכח הרגשת החסר, היה משה רבינו, ולכן דוקא הוא זכה לקבל תורה מסיני. הוא הצליח לבנות כלי ריקן גדול, אבל לא ע"י הרגשת חסר חיצוני, אלא ע"י תפיסה פנימית של ענוה, תפיסה שאני כלי ריק, ואז מילא זאת ב"כבודו מלא עולם".

לכשתמצי לומר -- זהו סודם של רבי מרדכי פוגרמנסקי, המהרש"ם, השבט הלוי ז"ל, ביחד עם סודם של כל אלו שגדלו והצליחו וגם עשו פרי, לאו דווקא הכשרונות ומוחם החריף הביאם אל פסגת הצלחתם, אלא מה שהם הרגישו את עצמם חסרים יותר ותלויים בחסדי השי"ת, ועבדו עם

התבוננות ועבודת הלב, ובזה זכו לסייעתא דשמיא בלי קץ וגבול, כי מהזהירות שהיתה בהם זכו להזהיר ולהאיר את אור נשמתם בהארה העליונה של האור אין סוף ברוך הוא. את רוב הסיפורים המובאים כאן הבאנו, א. להראות כמה אנו חסרים וזקוקים לסייעתא דשמיא, ב. לקחת מוסר ועידוד רב בהתבוננות שאם אכן זוכים לסייעתא דשמיא, אזי הוא בלי גבול וסוף, כי הוא בא מהאור אין סוף הקב"ה.

זוהו משנתו הטהורה של כ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע בכל ספריו הק' כפי הנראה לעין כל, ואין צורך להוסיף מילים בזה, אלא לחתחזק ולחזק בנהירו דאנפין ולומר ברכו את ה' המבורך דצבי ומסר לן אורייתא דא, "הפוך בה והפוך בה דכולא בה..."

אם כל אחד יקח רק את שעת קביעת עתים שקבע לתורה, וכן אותם שזכו שתורתם אומנתם, שיהיה באופן שכתב רבינו זי"ע: "שיסגור האדם את עצמו מכל הבלי העולם הזה בד' אמות של הלכה ויעסוק בתורה" שעה אחת ביום [או בשעות הלימוד במשך היום] להיות מנותק מכל העולם, בלי טלפונים וכל מיני התקשרות עם עולם החיצוני למיניהם וכו', מבטיחו רבינו שיזכה לצאת מילדותו ומהסוס שבו, ויזכה לשינוי גדול ביותר בחיים!: "ועל ידי זה יהיה לו קנין בתורה", כי עבור קנין התורה צריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד. לא שייך לשבת בקביעות עתים עם התורה ביחד עם עוה"ז, ההליכה לבהמ"ד ללמוד תורה צריך שיהיה באופן של: "ועשו לי מקדש", כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, ובזהירות יתירה בהתבוננות הלב זוכים על ידי זה להכין את הכלים לקבל את אור זוהר הנשמה בהתרוממות הנפש: וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה..."

הוא מה שהנביא צווח ואומר: שימו לבכם על דרכיכם --- תנו שבח ושירה לקל אשר שבת הפסקה ברא!

גוט שבת גוט שבת.

שבת שלום ומבורך.

שבת של הפסקה ומנוחה לחי עולמים.

שבת של התבוננות בזהירות והארת זוהר הנשמה.

שבת של תורה בהתרוממות הנפש ביראה טהורה בסייעתא דשמיא.

שבת של תרומה מאת 'כל איש' ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בהגבהת קרננו למעלה למעלה.

ויקחו לי תרומה --- ללמוד את התורה מתוך התרוממות הנפש

ידוע לכל מה שכתב הר"ק בעל התולדות בשם מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע שכל התורה הק' היא נצחית, ושייך לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור בכל עת ובכל מצב שהוא, ובפרשתן שבו נצטוו ישראל על תרומת ומלאכת המשכן, יש להתבונן איך שייך גם היום מצוה זו לכל אחד מישראל, ובפרט בזמן הזה שעדיין לא נושענו ואין לנו את בית המקדש, א"כ איך ובמה נוכל לקיים את מצות 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו'.

לזה בא כ"ק מרן רבינו בעל 'אמרי מנחם' זי"ע במאמרו הקדוש לבאר עפ"י יסודות מחכמינו ז"ל מהו הרמז ועומק המכוון במצוה זו, רבאמת יש להתבונן בלשון הכתוב 'ויקחו לי תרומה' שאינו מובן מהו 'ויקחו' ולמה לא אמר ויתנו, שהרי אין המצווה לקחת אלא ליתן, ומהו 'לי' וגם למה אמר 'תרומה' ולא אמר נדבה. ולכן מבאר שפסוק זה בא לרמז עוד על לימוד התורה בהתרוממות הנפש, והיינו שישגור האדם את עצמו מכל הבלי העולם הזה בר' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה יהיה לו קנין בתורה, כי עבור קנין התורה צריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד, וזה הוא ענין מה שנצטוו ישראל על תרומת ומלאכת המשכן, ללמוד מזה איך שצריך לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה.

ובזה יובן מה שאחז"ל ער שלא הוקם המשכן היה העולם רותת, משהוקם המשכן נתבסס העולם, אף שכבר קבלו את התורה בסיני, עכ"ז אמתת קבלת התורה שהיא שכל אלקי הנה הוא דוקא כאשר סוגר עצמו בתוך ד' אמות של הלכה ואין לו שום שייכות לעולם הזה, כהוראת המשכן, על כן אף שקיבלו ישראל התורה עדיין היה העולם רותת, רק משהוקם המשכן, וזכו ישראל למדריגה זו, אז נתבסס העולם.

ומענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמי בית קדושה, ר"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שפירישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמא דקוב"ה תהיה בתוך תוכם. וע"י לימוד כזה, שמפריש עצמו מגשמיות עוה"ז, זוכה לדביקות בהשי"ת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, והוא יתברך הנו מקור החסדים, ממילא זוכה להמשיך חיים וחסד ורחמים, ורמז לזה, 'תרומה' שפירש רש"י ז"ל לשון הפרשה, עולה בגימטריא 'אור חיים חסד ורחמים', להורות כי ע"י שמפריש עצמו מהבלי עוה"ז לעסוק בתורה, זוכה לחיים וחסד ורחמים, אמן כן יהי רצון.

תוכן המאמר

- מביא את הפסוק שנאמר בציווי על תרומת המשכן: דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'. ורבו הדקדוקים בפסוק זה, ראשית מהו 'ויקחו' הרי המצוה היא לתת ולא לקחת, וא"כ היה ראוי לומר ויתנו. ועוד מהו 'לי', ורשיו"ל פירש "לשמי", וכן להלן נאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' פרש"י, עשו "לשמי" בית קדושה, וצריך להבין הכוונה בזה. ווגם צ"ב שהרי את כל המצוות צריך לעשות לשם השי"ת, וא"כ מה נשתנה ציווי תרומת ובנין המשכן שצריך הכתוב לומר שם כמיוחד שיעשו את זה לשם ה'. ועוד מהו הלשון 'תרומה', ולמה לא אמר נדבה, ועוד כמה הערות שיבואר בתוך המאמר, ואת כל זה יבאר רבינו במאמרו ע"ד העבודה.
- כדי לבוא אל עומק הענין פותח רבינו בדברי חז"ל במאמר תדכ"א בנוגע לזמן שבו נצטווה מרע"ה על תרומת ומלאכת המשכן, וז"ל: כיון שקיבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו (שמות כד, ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני ויקחו לי תרומה וגו', ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. וצ"ב, מה ענין עשיית המשכן לאמירת נעשה ונשמע, ואיך מוכח מהכתוב ששניהם קשורים זה בזה. וגם מהו הכוונה שקיבלו עליהם בשמחה עול מלכות שמים.
- ומבאר עפ"ד השל"ה הק' כי תכלית עשיית המשכן היה כדי להשים בו את הארון שבו הלוחות, כי תלמוד תורה כנגד כל המעלות, וכן הוא בדברי חז"ל: בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה המשכן בא ואמר לבצלאל אמר לו מהו המשכן הזה אמר לו שישרה הקב"ה שכנתו בתוכו ומלמד לישראל תורה, הרי שתכלית המשכן הוא בשביל התורה, וכוונת הענין עפ"י מה שכתב המהר"ל ז"ל שהתורה היא שכל אלקי והאדם הוא בעל גוף, לכן בלתי אפשרי שיקנה התורה עד שיתפשט מקודם מן הגשם, וכמאמרם ז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, היינו שבא לידי ביטול עצמיותו, לסלק הגוף לגמרי כאילו אינו ולהיות מופשט מן הגשם, וזה הוא ענין המשכן, שהיה מקום מובדל מכל גשם העולם, ובו מלמד לישראל תורה, בהשים שמה הארון שבו הלוחות, כי כך היא דרך קנינה של תורה, שישגור האדם עצמו מכל הבלי העולם הזה כדי אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה היה להם לישראל קנין בתורה.
- לפי"ז יבאר מדרש פליאה וז"ל: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, היינו כי התוה"ק מרוממת ומנשאת את האיש הישראלי, ועל כן כשקיבלו התורה, בגזירת השי"ת, בלי הרהור כלל ח"ו, אלא באמונה פשוטה, נתרוממו ונתעלו לבחינת מלאכי השרת, וזהו שאמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, לי פירש רש"י ז"ל לשמי, ותרומה הוא מלשון התרוממות, כלומר על ידי התורה שהיא שמי יקחו לנפשם התרוממות, להיות מתרוממים ומתנשאים למעלה ראש, אכן לבוא לכך צריכים לפרוש מכל הבלי העוה"ז ולהתפשט מן הגשם, על כן 'ועשו לי מקדש', כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה.

- ובזה מבאר עוד מאהו"ל: ויקחו לי תרומה הה"ד עלית למרום שבית שבי, כל עלוייך לא היה אלא מן המרום, ר"ל כל מה שעלית במעלות התורה, לא היה אלא ע"י שרוממת עצמך למעלה מהעולם הגשמי והשלכת כל הבלי עולם הזה אחרי גווד, כמו שנאמר זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו בשעה שיצאת ממצרים כדי להכנס כברית ואהבת כלולות בקבלת התורה, הנה השלכת אחרך כל דבר גשמי, ובאת להתבטלות הגשמיות, לבוא למדבר שמים, ולהפקיר עצמך כמדובר שהוא הפקר לכל, ומחמת זה זכית להתעלות ולהתרומם במעלות התורה, וזה עצמו הוא ענין הציווי ויקחו לי תרומה וגו', לעשות המשכן למטרה זו. וזה כוונת התפילה יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך, פירוש, ע"י בנין בית המקדש שענינו שוה לעשיית המשכן, המורה על התבדלות האדם מכל הבלי עולם הזה, לסגור עצמו בתוך ד' אמות של הלכה, מבלי שום שייכות לכל הגשם, ע"י נוכח לזכות לקנין התורה, ותן חלקנו בתורתך.
- ולפי"ז מיישב מאמר תמוה מאוד בחו"ל: עד שלא הוקם המשכן היה העולם רותת, משהוקם המשכן נתבסס העולם, והוא פלא שהרי התנאי היה על ו' בסיון ואז כבר קיבלו ישראל את התורה, א"כ למה היה עולם עדיין רותת, ועפ"י הנ"ל מיישב כי אמתת קבלת התורה שהיא שכל אלקי הנה הוא דוקא כאשר סוגר עצמו בתוך ד' אמות של הלכה ואין לו שום שייכות לעולם הזה, כהוראת המשכן, על כן אף שקיבלו ישראל התורה עדיין היה העולם רותת, רק משהוקם המשכן, וזכו ישראל למדרגה זו, אז נתבסס העולם.
- ומסיים בלימוד הוראה מה שצריך כל אחד ללמוד מתרומות ומלאכת המשכן; מענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמו בית קדושה, פי' 'לשמו' הוא התורה 'קדושה' הוא לשון הפרשה, ואמר 'ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, ר"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שיפרישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמה דקוב"ה תהיה בתוך תוכם.
- וע"י לימוד כזה, שמפריש עצמו מגשמיות עוה"ז, זוכה לדביקות בהש"ת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, והוא יתברך הנו מקור החסדים, ממילא זוכה להמשיך חיים והסד ורחמים, ורמו לזה, 'תרומה' שפירש רש"י ז"ל לשון הפרשה, עולה בגימטריא 'אור חיים' חסד ורחמים, להורות כי ע"י שמפריש עצמו מהבלי עוה"ז לעסוק בתורה, זוכה לחיים והסד ורחמים, אמון כן יהי רצון.

וגו', ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם² (כה, ט).

ולפרש דביהם הקדושים נראה בהקדים לזכור ענין עשיית המשכן, לחיאת בשל"ה הק' (פכשה ז' דרך חיים תוכחות מוסר) כי תכלית עשיית המשכן היה כדי להקים בו את הארון שבו הלוחות, כי תלמוד תורה כנגד כל המעלות, ע"כ, והוא

[א] דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'³ (כה, ב), לחיאת בתנא דבי אליהו (פלק יז) כיון שקיבלו ישראל עול מלכות שמים בשמחה ואמרו (שמות כד, ז) כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה

מבואר בדברי חז"ל (ש"ר ג, ב) בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה המשכן בא ואמר לבלבל אמר לו מהו המשכן הוא אמר לו שישרה הקב"ה שכינתו בתוכו ומלמד לישראל תורה; ו"כ לומר בכונת הענין עפ"י מה שהארכנו פעמים הרבה אשר עבור קנין התורה כריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד, כדאיתא בספה"ק **נתיבות מנחם** ז"ל (נתיב התורה פרק ב) שהתורה היא שכל חלקי והאדם הוא בעל גוף, לכן בלתי אפשרי שיקנה התורה עד שיתפשט מקודם מן הגשם, וזהו מאמר ז"ל (שבת פג:) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, היינו שצא לידי ביטול עצמיותו, לסלק הגוף לגמרי כאילו אינו ולהיות מופשט מן הגשם (עי' נתיבות שם פרק ג), וזה הוא ענין המשכן, שהיה מקום מובדל מכל גשם העולם, ובו מלמד לישראל תורה, בהשגים שמה הארון שבו הלוחות, כי כך היא דרך קנינה של תורה, שיסגור האדם עצמו מכל הבלי העולם הזה בד' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה היה להם לישראל קנין בתורה".

וזהו בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, היינו כי התורה"ק מרוממת ומנשאת את האיש הישראלי, כדאיתא (אבות ו, ב) וכל מי שעוסק בתורה הרי זה מתעלה שנאמר (במדבר כא, יט) וממתנה נחליאל ומנחליאל במות, על כן כשקיבלו התורה, בגזירת השי"ת, בלי הרהור כלל ח"ו, אלא באמונה פשוטה, נתרוממו ונתעלו לבחינת מלאכי השרת, כדאיתא בגמ' (שבת פח.) אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יתה בה קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, כדתיב (תהלים קג, ט) ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע", וזהו

שאמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, לי פירש רש"י ז"ל לשמי, וביאר כבוד קדושת מרן רבינו בעל **נרעם אלימלך** זללה"ה זי"ע (פרשה וז) שקאי על התורה שהיא שמתיו של הקב"ה (עי' זוה"ק ח"ב פז.), תרומה מלשון התרוממות (עיין ישמה ישראל פרשה ז' אות ד), כלומר על ידי התורה שהיא שמי יקחו לנפשם התרוממות, להיות מתרוממים ומתנשאים למעלה ראש, אכן לבוא לכך כריכים לפרוש מכל הבלי העוה"ז ולהתפשט מן הגשם, על כן יעשו לי מקדש, כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה".

ובזה נבין מאמר חז"ל (ש"ר ג, ב) ויקחו לי תרומה ה"ד (תהלים סח, יט) עלית למרום שבית שבי, כל עלוייך לא היה אלא מן המרום, ר"ל כל מה שעלית במעלות התורה, לא היה אלא ע"י שרוממת עצמך למעלה מהעולם הגשמי והשלכת כל הבלי עולם הזה אחרי גווך, כמו שנאמר (וימיה ב, ב) זכרתי לך חסד נעורידך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו בשעה שיצאת ממצרים כדי להכנס בבית ואהבת כלולות בקבלת התורה, כאומרו (שמות ג, יב) בהוליאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, הנה השלכת אחרך כל דבר גשמי, וצאת להתבטלות הגשמיות, לבוא למדבר שמים, ולהפקיר עצמך כמדבר שהוא הפקר לכל (עי' במדבר"ד א, ז), ומחמת זה זכית להתעלות ולהתרומם במעלות התורה, וזה עצמו הוא ענין הכיוון ויקחו לי תרומה וגו', לעשות המשכן למטרה זו".

ויש להמתיק בזה מה דאיתא באבות (ה, ט) יהי רצון מלפניך ה' חלקינו וחלקי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך,

פירוש, ע"י בנין בית המקדש שענינו שיהיה לעשיית המשכן, כדברי הגמ' (עירובין ג.) משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן, להורות על התכלות האדם מכל הצלי עולם הזה, לסגור עצמו בתוך ד' אמות של הלכה, מצלי שום שייכות לכל הגשם, עי"ז נוכח לזכות לקנין התורה, ותן חלקנו בתורתך.

וזהו ביאור אמרם ז"ל (במדבר יב, יא) עד שלח הוקם המשכן היה העולם רותח, משהוקם המשכן נתבסס העולם, היינו כי תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח.), ולאמתת קבלת התורה שהיא שכל חלקי הגה הוא דוקא כאשר סוגר עצמו בתוך ד' אמות של הלכה ואין לו שום שייכות לעולם הזה, כהוראת המשכן, על כן אף שקיבלו ישראל התורה עדיין היה העולם רותח, רק משהוקם המשכן, וזכו ישראל למדריגה זו, אז נתבסס העולם.

ובענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש

ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמי בית קדושה, פי' לשמי הוא התורה כנ"ל בשם הר"ר א' מליזענבא זלללה"ה זי"ע, 'קדושה' הוא לשון הפרשה (עי' ויק"ר כד, ז) ופירש"י ויקרא יט ג), ואמר 'ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד (אלשיך שמות כה, ח), ר"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שיפרישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמה דקוב"ה (זוה"ק ח"ב ג:) תהיה בתוך תוכם".

וע"י לימוד כזה, שמפריש עצמו מגשמיות עוה"ז, זוכה לדבקות בהש"ת, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד (שם ח"ג עג.), והוא יתברך הגו מקור החסדים, ממילא זוכה להמשיך חיים וחסד ורחמים, ורמו לזה, 'תרומה' שפירש רש"י ז"ל לשון הפרשה, עולה בגימטריא 'אור חיים חסד ורחמים', להורות כי ע"י שמפריש עצמו מהבלי עוה"ז לעסוק בתורה, זוכה לחיים וחסד ורחמים, אמן כן יהי רצון.

סיכום המאמר

לסיכום המאמר אנו מביאים בזה חלק ממאמר ה' במאמרי תורה שם מוזכרים עיקרי הנקודות ממאמר זה בתוספת דברים הנחוצים לזה.

אמרנו חז"ל אין חיים אלא תורה, היינו שכל חיי האדם בעולם הזה היא התורה, ומאן דלא אית ביה אורייתא אתקרי מת, כי כל הבריאה היתה עבור התורה, וגם קיום העולם הוא ע"י התורה, כדאיתא קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, אשתכח דעובדא דקיומא דכל עלמא אורייתא איהו.

וזהו שא"א כי הם היינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, היינו מפני שהתורה היא החיות שלנו, לפיכך נהגה בה יומם ולילה, כי הפורש מן התורה כפורש מן החיים רח"ל, וכל מי שאוהב את התורה אינו אוהב אלא חיים. ולכן נצטוינו לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, היינו תמיד ובכל העתים ובכל הזמנים צריכים להיות עסוקים בתורה, כי החיים צריכים

להימשך, וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך, כי כמו שמכניסים להם ומוזן לבית כדי שיהיה ממה לחיות, ככה צריך שיהיה תורה בבית, כי זה אמתת החיים, וזה סגולת המזוזה שרשום עליה שם שד"י שהוא ר"ת שזומר ד'לתות ישראל, היינו ששומר דלתות ישראל שיהיו בתים של תורה.

אמנם אעפ"כ אי אפשר לאדם להתעסק בתורה ועבודת השי"ת כיאות מבלי שיצטרך לעניני העוה"ז, אולם צריך להתפשט מן הגשמיות, לידע שכל הגשמיות היא רק עבור התורה ומפל לה, וזאת ע"י ביטול העצמיות, כאמרם ז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשים עצמו כמו שאינו – וכדאיתא אין דעת אלא תורה, ודעת היא התבטלות להשי"ת לגמרי, כמו שאמר הכתוב 'יודעת' היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ופירש השל"ה הק' שאין שום מציאות וזלת מציאותו ית"ש – על ידי זה אין לגשמיות השיבות אצלו, אלא בטלה לגמרי להשי"ת ולתורתו. והן המה דברי קדשו של המהר"ל מפראג זי"ע שאין לתורה קיום אצל האדם אלא ע"י שמסלק עצמו מן הגשם, היינו ע"י שמכיר שכל הגשם ועניני עוה"ז אינם אלא עבור עסק התורה שהיא עיקר החיים, בזה מתפשט מן הגשם וזוכה לתורה, כאמרם ז"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, היינו במי שמבטל את כל העצמיות שלו לתורה שע"י זה אין לגשם אצלו שום חשיבות. וזהו דאיתא אין לך בן הורין אלא מי שעוסק בתורה, לא אמרו מי ש'לומד' תורה אלא ש'עוסק' בתורה, היינו מי שכל עסקו בעוה"ז אינו אלא תורה כמו שאומרים העולם 'דאם איז זיין געשעפט, פון דעם לעבט ער', הוא נעשה משוחרר מכל הבלי עוה"ז, שאינו משועבד להם כלל.

ובמאמרו כאן מסכם רבינו זי"ע בעצמו בלשונו הק': ומענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמי בית קדושה, פי' לשמי הוא התורה 'קדושה' הוא לשון הפרשה, ואמר 'ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, ר"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שיפרישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמה דקוב"ה תהיה בתוך תוכם... 'ועשו לי מקדש', כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה.

הוראה למעשה בעבודת ה'

ההוראה לכול גם מדברי רבינו שהובאו בביאורים ובסיכום המאמר:

א. התורה הק' היא נצחית, ושייך לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור בכל עת ובכל מצב שהוא, ובפרשתן שבו נצטוו ישראל על תרומת ומלאכת המשכן, נוכל לקיים את מצות 'ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו'. על ידי לימוד התורה בהתרוממות הנפש, והיינו שיסגור האדם את עצמו מכל הבלי העולם הזה בדי' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה יהיה לו קנין בתורה, כי עבור קנין התורה צריך לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד.

המשך בעמ' הבא >>>

ב. מענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמי בית קדושה, פי' 'לשמי' הוא התורה 'קדושה' הוא לשון הפרשה, ואמר 'ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, ר"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שיפרישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמה דקוב"ה תהיה בתוך תוכם... 'ועשו לי מקדש', כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בבית ה', להיות להם למחסה ולמסתור בעד כל הבלי עולם הזה, וע"י זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה.

ג. אי אפשר לאדם להתעסק בתורה ועבודת השי"ת כיאות מבלי שיצטרך לעניני העוה"ז, אולם צריך להתפשט מן הגשמיות, לידע שכל הגשמיות היא רק עבור התורה וטפל לה, וזאת ע"י ביטול העצמיות, כאמרם ז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמושים עצמו כמו שאינו היינו ע"י שמכיר שכל הגשם ועניני עוה"ז אינם אלא עבור עסק התורה שהיא עיקר החיים, בזה מתפשט מן הגשם וזוכה לתורה, וזהו מה שאחז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, לא אמרו מי ש'לומד' תורה אלא ש'עוסק' בתורה, היינו מי שכל עסקו בעוה"ז אינו אלא תורה כמו שאומרים העולם 'דאם איז זיין געשעפט, פון דעם לעבט ער', הוא נעשה משוחרר מכל הבלי עוה"ז, שאינו משועבד להם כלל.

ד. העולם לא נברא אלא כדי שהאדם יכיר בגדלות השי"ת ויתבטל אליו, בבחינת אין עוד מלבדו, שאין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, וזה הוא יסוד החסידות, שידע האדם בשביל מה בא לעולם הזה, לא לתענוגים ולא להוללות, ומדה זו היא שורש אהבת ריעים, כי אם מתבטלים למלך ואוהבים אותו, אוהבים גם את בן המלך ואין מצערים אותו מפני כבוד המלך, ככה ישראל הם בנים למקום, ואם אוהבים אותו ית' אוהבים גם את כל אחד מישראל. שאם לא כן אין זו התבטלות למלך.

ה. ולכן צריך קודם התפילה צריך לקבל ע"ע מצות ואהבת לרעך כמוך, לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי ענין התפילה היא דביקות בהשי"ת – שכן היא עבודה לפני השי"ת, היינו עבודה מתוך אהבה, ככתוב לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו, ואהבה היא הדביקות בהשי"ת, אך החומר שהוא הגשם מפסיק הדביקות, על כן צריך לקבל עליו אהבת ריעים שהיא מצד התבטלות למלך כאפס ואין, בזה מתבטל החומר, וע"י זה אפשר לזכות לתפילה שהיא הדביקות.

ו. ומחמת זה גם לתורה ולמצוות צריך אהבת ריעים, כי מצוה היא מלשון צוותא והתחברות, כי בעשות האדם מצוות ה' הן גורמות התחברותו והתדבקותו אל הקדושה, ולקשר נפשו באור אין סוף ב"ה, וביחוד על ידי לימוד התורה משיגים הדביקות, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, לכן צריך להקדים לזה אהבת ריעים ששורשו ביטול גמור להשי"ת, שמכח זה מסלקים החומר ומתדבקים בה' יתברך.

ביאורים והערות

3. איתא בתנא דבי אליהו כיון שקיבלו ישראל עול מלכות שמים נשמחה ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, מיד אמר הקב"ה למשה שיאמר לישראל שיעשו לו משכן, שנאמר דבר אל בני יקחו לי תרומה וגו', ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.

וצ"ב, מה ענין עשיית המשכן לאמירת נעשה ונשמע, ואיך מוכח מהכתוב ששניהם קשורים זה בזה. וגם מהו הכוונה שקיבלו עליהם בשמחה עול מלכות שמים.

ומתחיל לבאר את ענין המשכן בכלל לאיזה צורך ציוה הקב"ה לעשות משכן, ומביא על זה את דברי חז"ל במדרש, ומהשלה"ק מה שכתבו בענין זה:

ג. ולפרש דכריהם הקדושים נראה בהקדים לזכר ענין עשיית המשכן, ליתא בשל"ה הק' כי תכלית עשיית המשכן היה כדי להקים בו את הארון שבו הלוחות, כי תלמוד תורה כנגד כל המעלות ע"כ, והוא מצואר דכרי חז"ל בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה המשכן זא ואמר לזכאל אמר לו מהו המשכן הזה אמר לו שישנה הקב"ה שכינתו בתוכו ומלמד לישראל תורה.

בביאור עומק דברי השלה"ק כתב רבינו להלן במאמרו אות י', שהוא ענין הכרה והשגה שאין עוד מלבדו, וזה תוכן דבריו הק':

והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר. כתב בעל הטורים הראית ב' במסורה, הכא, ואידך אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו. ולבאר שייכות הענינים נוכל לומר עפ"י מאמר הגמ' תנאי התנה הקב"ה עם מעשה

בציווי השי"ת למרע"ה על מלאכת המשכן וכלי הקדשים הקב"ה לצוותו על תרומת המשכן, והוא מה שהכתוב אומר:

א. דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו'.

הנה כל הפסוק הזה ויקחו, לי, תרומה, צריך ביאור, ראשית מהו 'ויקחו' הרי המצוה היא לתת ולא לקחת, וא"כ היה צריך לומר ויתנו. ועוד, למה נאמר 'לי', ומה היה הכתוב חסר אם היה אומר ויקחו תרומה. וגם מה הפירוש 'לי', כי בכל מקום שנאמר סתם לי הכוונה לצרכי, אבל כאן פירש רש"י ל"לשמי", וכן להלן נאמר וועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' פרש"י, עשו "לשמי" בית קדושה, וצריך להבין מה הכוונה 'לשמי'. ועוד, הרי את כל המצוות צריך לעשות לשם השי"ת, וא"כ מה נשתנה ציווי תרומת ובנין המשכן שצריך הכתוב לומר שם במיוחד שיעשו את זה לשם ה'. גם יש להבין מהו הלשון 'תרומה', דלכאורה היה צריך לומר נדבה, שהרי רק לאחר שמנדבים את הכסף למקדש אז נעשה הכסף תרומה, וכמו בהפרשת תרו"מ מהפירות, שקודם הפרשתם נקראים טבל ורק לאחר הפרשתם נקראים הפירות שהופרשו בשם תרומה, וא"כ מה שייך לומר ויקחו לי תרומה עוד קודם שהופרשו המעות. וכן צ"ב במה שכתב רש"י שתרומה הוא מלשון הפרשה, מה כוונתו בזה.

את כל זה ועוד כמה הערות שיבואר מתוך המאמר יבאר רבינו במאמרו ע"ד העבודה, אך כדי להיכנס לעומק הענין פותח רבינו בדברי חז"ל במאמר תדב"א בנוגע לזמן שבו נצטווה מרע"ה על תרומת ומלאכת המשכן:

למה צריך לזה דוקא משכן, וכי אי אפשר ללמוד תורה בלי המשכן, הרי ישראל קיבלו ולמדו את התורה במרה ובהר סיני עוד קודם שהוקם המשכן:

ד. ונ"ל לומר בכונת הענין עפ"י מה שהארכנו פעמים הרבה אשר עבור קנין התורה לרין לפרוש מכל הבלי העולם הזה הגשמי, כי רוחני וגשמי אינם יכולים להתאחד, כליתא כספה"ק נתיבות ממהר"ל ז"ל שהתורה היא שכל אלקי והאדם הוא בעל גוף, לכן בלתי אפשרי שיקנה התורה עד שיתפשט מקודם מן הגס, וזהו מאמרם ז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, היינו שצד לידי ביטול עצמותו, לטק הגוף לגמרי כאילו אינו ולהיות מופשט מן הגס, וזה הוא ענין המשכן, שהיה מקום מובדל מכל גס העולם, ובו מלמד לישראל תורה, בהיטב שמה הארון שבו הלוחות, כי כך היא דרך קנינה של תורה, שיקור האדם עצמו מכל הבלי העולם הזה בד' אמות של הלכה ויעסוק בתורה, ועל ידי זה היה להם לישראל קנין בתורה.

רבינו זי"ע מציין לעיין בדברי המהר"ל בנתיבות, ובפרשת תצוה אות ד [וכן קצת מזה בפ' תרומה אות י] מביא רבינו את דבריו, ושם מבאר גם את הכוונה בעיקר המטרה של 'התפשטות הגשמיות':

עיקר תכלית המשכן הוא להורות איך יש ללמוד התורה הקדושה, היינו כמו שכתב המהר"ל ז"ל בנתיבות כי האדם הוא בעל גוף והתורה היא שכל אלקי, על כן צריך האדם להתפשט מהגשם ולדבק עצמו בשכל אלקי, ועיקר התפשטות הגשמיות הוא מדת ההכנעה והביטול מפני השי"ת כמבואר שם בנתיבות, כי ב'אין' אין שייך גשם, לכן אחר מתן תורה ציוה השי"ת לעשות משכן, מקום מובדל מכל העולם הגשמי, כדאיתא בזוה"ק משכנא כל עובדוי אינון כעובדא וכגוונא דעלמא עילאה, שיהיה משפיע על ישראל להתבטל מפני השי"ת כאין ואפס

בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, היינו כל בריאת העולם וקיומו הכל תלוי ועומד בכח התורה, כדאיתא בזוה"ק באורייתא ברא קוב"ה עלמא, ולאשר נודע דקוב"ה ואורייתא חד הוא, ואורייתא שמא דקוב"ה הוי, הנה כי כן נמצא שבכל מעשה בראשית רואים כוחו ומציאותו של הקב"ה, בבחינת אין עוד מלבדו, שהרי הכל נברא ועומד בכח התורה והתורה היא בחינת קוב"ה. וזהו מה דאיתא למה נקרא התורה תושיה שמתשת כח של אדם, הכוונה שקדושת התורה מתשת בחינת כוחו ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, כי להיות שקוב"ה ואורייתא חד, הנה זוכה האדם בכח התורה לראות ולהשיג אלקותו יתברך, שאין שום מציאות זולתו, וממילא מכיר שהכל מכוחו ית' שהוא העושה לכל המעשים.

וכענין זה היה בהקמת המשכן, שכן אמרו חז"ל המשכן שקול כנגד שמים וארץ, היינו עשיית המשכן הוא דוגמת בריאת העולם שהיתה בכח התורה, שנתגלה על ידי זה כח התורה הגנוז בכל מעשה בראשית, שהיא אלקותו ית', בבחינת קוב"ה ואורייתא חד, וע"י זה מכירים בכוחו ומציאותו ית' שאין עוד מלבדו. וזהו רמז המסורה, 'והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראית' ואידך 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו', כי זה היה ענין הקמת המשכן, שעל ידו זכו להכיר בכוחו של הקב"ה שאין עוד מלבדו. ולפי כל זה מובן מה דאיתא בשל"ה הקדוש שתכלית עשיית המשכן היה כדי להשיג בו את הארון שבו הלוחות, כיון שעיקר תכלית המשכן היה כח התורה שבו, שעל ידו מתקיים מטרת הקמת המשכן, להיות רואים על ידו כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו עכ"ל הנצרך לענינו.

ועיין עוד בזה להלן בביאורים אות ה.

ובמאמרו כאן בא רבינו לבאר בדברי השלה"ק והמדרש שתכלית המשכן הוא התורה, ובאר

ולתפשט ע"כ מן הגשם, וע"כ זה יזכו להשראת השכינה ולימוד התורה, כמאמרם ז"ל במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה המשכן בא ואמר לבצלאל, א"ל מהו המשכן הזה, א"ל שישרה הקב"ה שכנינו בתוכו ומלמד לישראל תורה, וכדאיתא באוה"ח הקדוש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, לא אמר בתוכו, לומר שהמקום אשר יקדישו לשכנו יהיה בתוך בני ישראל עיי"ש, היינו שהמקום גורם שיזכו שישרה השי"ת שכנינו ואור תורתו בתוך בני ישראל.

ועיין עוד בזה להלן בביאורים אות ה.

עתה יבאר את עומק הכוונה בדברי תנא דבי אליהו שפתח בו שמקשר בין נעשה ונשמע ובין הצינוי של תרומת ומלאכת המשכן:

ה. וזהו כשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, היינו כי התורה"ק מרוממת ומנשאת את האיש הישראלי, כדאיתא וכל מי שעוסק בתורה הרי זה מתעלה שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל צמות, על כן כשקיצבו התורה, נגזירת השי"ת, כלי הרכוה כלל ח"ו, אלא בצמונה פשוטה, נתרוממו ונתעלו לזמינת מלאכי השרת, כדאיתא בגמ' אמר רבי אלעזר כשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב דברו ה' מלאכי גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע, היינו שהיו מבטלים עצמם לגמרי לאביהם שבשמים, כפירש"י ז"ל עושי דברו לשמוע, מוכנין לעשות קודם שישמעו ולא כדרך שאר עבדים ששומעים תחילה את הדבר לידע אם יכולין לקבלן עליהם אם לאו, ועי"ז נתייחדו ונתקדשו להיות לו ית', מבלי היות לזר וחיצון שום חלק בהם, בלתי לה' לבדו, כי זאת המדריגה לא תיתכן זולת ע"י הכנעה, משא"כ המתנאה איתא בגמ' אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, וכתב בספה"ק בן פורת יוסף שזה הוא הסתלקות הקדושה, ובמקומה בא שליטת הסט"א שהיא אבי אבות הטומאה, וזה הוא ההיפך מהיחוד הגמור, שמשלך רשות אחרים מעליו ומייחד עצמו בלתי לה' לבדו.

וזהו אופן קבלת עול מלכות שמים בקריאת שמע שאומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, כמו שפירשו המקובלים שמע הוא מלשון וישמע שאול, לשון אסיפה, שיאסוף האדם כל החושים שלו לבוא להכרה האמיתית כי ה' אלקינו ה' אחד, היינו שלא יהיה לו שום חוש, רק להתייחד אליו יתברך, בלתי לה' לבדו.

וא"ל בביאור הענין עפ"י דברי דודי הקדוש מרן אדמו"ר בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע על מאמר הכתוב והייתם לי סגולה, פירוש, הויה היא לשון קידושין כדאיתא מקיש הויה לציאה, היינו שהקב"ה קידש את עמו ישראל בסוד קידושין, וקידושין הוא דאסר לה אכולי עלמא כהקדש,

היינו שאין לזר וחיצון שום חלק בהם, בלתי לה' לבדו, שהם מייחדים ומשעבדים א"ע רק לאבינו שבשמים, כמו האשה לבעלה כשהיא מסכמת לקידושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומסלקת רשות אחרים והבעל מכניסה לרשותו, וזהו והייתם לי', שקידש אותם לי', לה' לבדו.

ונראה כי דרגה זו השיגו ישראל ע"י הקדמת נעשה לנשמע, כדאיתא בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב ברכו ה' מלאכי גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע, היינו שהיו מבטלים עצמם לגמרי לאביהם שבשמים, כפירש"י ז"ל עושי דברו לשמוע, מוכנין לעשות קודם שישמעו ולא כדרך שאר עבדים ששומעים תחילה את הדבר לידע אם יכולין לקבלן עליהם אם לאו, ועי"ז נתייחדו ונתקדשו להיות לו ית', מבלי היות לזר וחיצון שום חלק בהם, בלתי לה' לבדו, כי זאת המדריגה לא תיתכן זולת ע"י הכנעה, משא"כ המתנאה איתא בגמ' אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, וכתב בספה"ק בן פורת יוסף שזה הוא הסתלקות הקדושה, ובמקומה בא שליטת הסט"א שהיא אבי אבות הטומאה, וזה הוא ההיפך מהיחוד הגמור, שמשלך רשות אחרים מעליו ומייחד עצמו בלתי לה' לבדו.

וזהו אופן קבלת עול מלכות שמים בקריאת שמע שאומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, כמו שפירשו המקובלים שמע הוא מלשון וישמע שאול, לשון אסיפה, שיאסוף האדם כל החושים שלו לבוא להכרה האמיתית כי ה' אלקינו ה' אחד, היינו שלא יהיה לו שום חוש, רק להתייחד אליו יתברך, בלתי לה' לבדו.

וזהו בחי' קוב"ה ואורייתא וישראל חד, שעל ידי התורה מתאחדים ומתקשרים ישראל עם הקב"ה להיות חד, ר"ל להיות מייחדים ומשעבדים א"ע לה' לבדו כאשר לבעלה, ולכן אמרו חז"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, כי

בלעדי זאת אין לימודו עולה כהוגן, להיות בבחי' קוב"ה ואורייתא וישראל חד.

לפי"ז יבאר כמין חומר את לשון הכתוב 'ויקחו לי תרומה' למה נאמר ויקחו ולא ויתנו, ומהו הכוונה לי, ולמה נאמר תרומה ולא נדבה, כפי שהובא בביאורים לעיל אות א:

ו. וזהו שאמר הקב"ה 'ויקחו לי תרומה', לי פירש רש"י ז"ל לשמי, וביאר כבוד קדושת מן רבינו בעל טעם אלימלך זללה"ה זי"ע שקאי על התורה שהיא שמותיו של הקב"ה, תרומה מלשון התרוממות, כלומר על ידי התורה שהיא שמי וקחו לנפשם התרוממות, להיות מתרוממים ומתנשאים למעלה ראש.

הנועם אלימלך מבאר (ד"ה ויקחו לי) כוונת רש"י ז"ל 'ויקחו לי - לשמי', דכאשר הצדיק עוסק בתורה לשמה ומנדב את לבו למקום ב"ה, עי"ז הוא מרים ומעלה את הדינים לשורשם וממתיקם שם וממילא פועל רחמים וחסדים, וזהו ויקחו לי תרומה - שיקחו את הדינים למעלה להמתיקם, וזהו שפרש"י לי לשמי, ר"ל שרש"י ז"ל מרמז שקאי על התורה שהיא שמותיו של הקב"ה, ותלמדו את התורה לשמה, להמשיך אותי לשמי דהיינו לתורתי שהיא שמותי עכ"ל. ורבינו זי"ע לוקח מדבריו את הרמז על תרומה שהכוונה לתורה שהיא שמותיו של הקב"ה, ויבאר באופן אחר כוונת הרמז בזה.

ומה שהביא רבינו מדברי הישמח ישראל בענין תרומה שהוא מלשון התרוממות, בישמח ישראל שם כתב דבאמת התרומה נתרומם מכל החולין ונעשה קודש, ומוסיף שם הישמח ישראל: שכן צריך כל איש מישראל לידע ידיעה אמיתית שכל עניני התרוממות והתקרבות שלו המה מצד הקב"ה... שהקב"ה חושב לטובת כל אחד ואחד לבל יד ח"ו, ומחמת שרצה בנו בלא טעם הנודע לנו, ואין טעם ברצון, וקדשנו במצוותיו קידושין... וזה הפי' ויקחו לי תרומה' שתדעו שממני הכל

ומידי נתתם לי כל הרוממות וההתקרבות, ובעזרתי תוכלו לקרב עצמכם לי ולהתרומם בהרמת ראש.

ומשלים לבאר את החלק השני שהוא הציווי של 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם':

ז. אכן לבוא לכך נרכיב לפרש מכל הבלי העוה"ז ולהתפשט מן הגשם, על כן 'ועשו לי מקדש', כי זה הוא ענין המשכן, לסגור עצמם בזית ה', להיות להם למחסה ולמסתור צעד כל הבלי עולם הזה, ועי"ז זה יהיה להם יכולת ללמוד תורה ולרומם עצמם עד למעלה.

בפרשת חוקת אות יא מביא רבינו את דברי המהר"ל שהוזכר כאן לעיל, בתוספת ביאור בתוספת מעשה רב שיבאר גם את כוונת במה שכתב כאן, וז"ל:

וא"ל הכוונה כאשר ידוע מדברי מהר"ל ז"ל כי התורה היא שכל אלקי והאדם הוא בעל גוף גשמי וחומרי, לפיכך אי אפשר שיקנה התורה שהיא שכל אלקי עד שיהיה רחוק מן המדות שהם גשמיים וידבק במדה שהיא שכלית, כי הגשמיות מפריע מלקבל התורה שהיא שכל אלקי, וזהו פירוש 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה', ר"ל מי שממית ומבטל עצמיותו, שהוא הגשם והחומר, הוא יכול לקבל ולקנות שכל התורה שהוא אלקות.

ולפי זה שפיר הדברים עולים בקנה אחד, כי זה עצמו הוא ג"כ מה שנאמר 'וחי בהם', שיהיה כל חיות האדם בדברי תורה בלבד, שחיינו לא יהיו חיים אלא בדברי תורה - ע"ד אמרם ז"ל אין חיים אלא תורה, ר"ל שלא שייך שום חיים אלא חיים של תורה, וכמו שאנו אומרים בכל יום כי הם חיינו ואורך ימינו - היינו שיבטל כל הגשמיות שלו, 'ולא שימות בהם', ר"ל שלא יתערב עם התורה שום גשם, שאז ימות בהם, ולא יוכל לקבל התורה, כמסופר על כ"ק מן אדמו"ר הזקן מווארקא זצלה"ה זי"ע, שאחרי שבחן פעם את

קודם התפילה, וז"ל:

העולם נברא כדי שהאדם יכיר בגדלות השי"ת ויתבטל אליו, בכחינת אין עוד מלבדו, שאין שום מציאות זולת מציאותו ית"ש, וזה הוא יסוד החסידות, שידע האדם בשביל מה באה לעולם הזה, לא לתענוגים ולא להוללות, כדאיאת

במדרש בשעה שהיה אברהם מהלך בארם נהרים ובארם נחור ראה אותן אוכלים ושותים ופוחזים אמר הלאוי לא יאה לי חלק בארץ הזאת, כי אין זה תכלית בריאת האדם, אלא תכלית הבריאה היא להבטל להשי"ת בתכלית הביטול. וזהו מאמר הנביא זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו שיצאו ממצרים והלכנו לקבל התורה הק' בלי שום נגיעה עצמית, רק בתכלית ההתבטלות, בארץ לא זרועה. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים. ומדה זו היא שורש אהבת ריעים, כי אם מתבטלים למלך ואוהבים אותו, אוהבים גם את בן המלך ואין מצערים אותו מפני כבוד המלך, ככה ישראל הם בנים למקום, ואם אוהבים אותו ית' אוהבים גם את כל אחד מישראל. וזהו ואהבת לרעך כמוך אני ה', ר"ל מצד שאני ה' והוא בני, על כן תאהבהו, כי אם אתה אוהב אותי יש לך לאהוב גם את בניי, שאם לא כן אין זו התבטלות למלך.

וזה הוא הענין במה דאיאת בכתבי האר"י ז"ל שקודם התפילה צריך לקבל ע"ע מצות ואהבת לרעך כמוך, לאהוב כל אחד מבני ישראל כנפשו, כי ענין התפילה היא דביקות בהשי"ת - שכן היא עבודה לפני השי"ת, כאמרם ז"ל לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה, היינו עבודה מתוך אהבה, ככתוב לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו, ואהבה היא הדביקות בהשי"ת כדאיאת בספה"ק תולדות יעקב יוסף - אך החומר שהוא הגשם מפסיק הדביקות כדאיאת שם, על כן צריך לקבל עליו אהבת ריעים שהיא מצד התבטלות למלך

בנו הרה"ק מאמשינוב זצלה"ה זי"ע בילדותו אמר לו "מען דארף צו וועלן לערנען", בשבוע הבא התאמץ הילד יותר בלימוד התורה אולם גם בפעם הזאת לאחר שבחנו שנית אמר לו שוב "מען דארף צו וועלן לערנען", וכך היה כמה פעמים, עד שהמלמד לא התאפק עוד ואמר לרבי, מה אתם רוצים ממנו, הלא הוא מתאמץ הרבה בעסק התורה, ענהו רבינו הקדוש זצלה"ה באמרו "וועלן לערנען הייסט אז מען וויל נישט קיין שום זאך נאר לערנען", היינו כי אם רוצים דבר נוסף, זה מפריע כבר לקבל התורה שהיא שכל אלקי.

ועיין עוד בביאור להלן בסמוך אות ח.

ומוסיף לבאר ביתר הרחבה ועומק את מאמר הכתוב 'ויקחו לי תרומה', ובתכלית המטרה בציווי עשיית המשכן:

ח. וזבה נבין מאמר חז"ל ויקחו לי תרומה הה"ד (תהלים סח, יט) עלית למרום צבית שבי, כל עלוויך לא היה אלא מן המרום, ר"ל כל מה שעלית במעלות התורה, לא היה אלא ע"י שרוממת ענמך למעלה מהעולם הגשמי והשכלת כל הצלי העולם הזה אחרי גוון, כמו שנאמר זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, היינו נשעה שילאת ממלכים כדי להכנס בצרית ואהבת כלולות בקבלת התורה, כאומרו בהואיך את העם ממלכים תעבדון את האלקים על ההר הזה, הנה השלכת אחריך כל דבר גשמי, וזאת להתבטלות הגשמיות, לבוא למדבר שמש, ולהפקיר ענמך כמדבר שהוא הפקר לכל, ומחמת זה זכית להתעלות ולהתרום במעלות התורה, וזה ענמך הוא ענין הציווי ויקחו לי תרומה וגו', לעשות המשכן למטרה זו.

במאמרי תיקון המדות אות ה כותב רבינו בענין זה שזהו יסוד החסידות, שידע האדם בשביל מה באה לעולם הזה, לא לתענוגים ולא להוללות, והוסיף עוד לבאר עפ"י ענין אחדות ואהבת ריעים, וקבלת מצות ואהבת לרעך כמוך

והאדם הוא בעל גוף, ובלתי אפשרי לשני הפכיים להתחבר יחדיו, זולת ע"י שיהיה האדם רחוק ומסולק מן הגשמיות. אמנם באמת כח התורה הוא אף בעניני הגשם, שהרי אמרו בזה"ק באורייתא אתברי עלמא ועל אורייתא קיים עלמא, א"כ מוכרח מכך אשר גם בכל הענינים הגשמיים גנוז כח התורה, אלא שהוא בהסתר, וזאת חובת האדם, לגלות ההסתר, ע"י שיעשה הכל, היינו אכילה ושתיה ושאר צרכי הגשם, בכונה נכונה, על מנת שבכח הגשם הזה יוכל ללמוד תורה ולעבוד את השי"ת, שאז בהיות מעשה הגשם גורם התורה ועבודת השי"ת, הנה כל הגשם נעשה עצם התורה, כדברי מרן מוהר"י בעש"ט זי"ע, שהרע הגורם לטוב נעשה כסא לטוב ונעשה עצם הטוב, וזו היא אמתת הסתלקות הגשמיות, שנסתלק הגשם לגמרי ונהפך לרוחני, כדברי דודי הקדוש מרן בעל ישמח ישראל זצלה"ה זי"ע פעמים הרבה בספרו הק' 'השמים שמיים לה' והארץ נתן לבני אדם' להעלותה למדרגת שמיים.

והוא שאמר דוד המלך ע"ה: כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, ר"ל אם בכל מעשיו ועסקיו, אפילו בעניני הגשם, תהיה כל מחשבתו נתונה בתורת ה', שבכח עסק זה יוכל ללמוד תורתו ית"ש ולעבודו, וזה יהיה כל חפצו ומגמתו, אזי יהא נחשב כהוגה בתורת ה' יומם ולילה, אפילו בעת שנתו, כדאיתא ברמב"ם אפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתנוח דעתו עליו וינחו גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שינה שלו עבודה למקום ב"ה.

וזהו כוננת מאמרו יתברך, 'זיקחו לי תרומה', אותיות תורה מ', ר"ל בכל מה שתעשו, אפילו בעת עסקכם בצרכיכם הגשמיים, תעשו זאת לי לשמי, עבור התורה שניתנה למ' יום, וזאת תהיה מחשבתכם על מנת שבכח עסק זה תוכלו לעבוד את השי"ת וללמוד התורה. וזה הוא ענין השולחן שהיה במשכן ולחם הפנים שנסדר עליו, להורות

כאפס ואין, בזה מתבטל החומר, כמבואר בנתיבות שענוה שהיא מדת אין היא בחי' התפשטות הגשמיות, וע"י זה אפשר לזכות לתפילה שהיא הדביקות.

ומחמת זה גם לתורה ולמצוות צריך אהבת ריעים, כי מצוה היא מלשון צוותא והתחברות, כמבואר בספה"ק ישמח ישראל כי בעשות האדם מצוות ה' הן גורמות התחברותו והתדבקותו אל הקדושה, ולקשר נפשו באור אין סוף ב"ה, ע"כ, וביחוד על ידי לימוד התורה משיגים הדביקות, בבחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, לכן צריך להקדים לזה אהבת ריעים ששורשו ביטול גמור להשי"ת, שמכח זה מסלקים החומר ומתדבקים בה' יתברך.

ועם כל האמור מוסיף לבאר עוד בענין התפילה שאנו מבקשים על בנין בית המקדש ועל התורה כאחד, אשר לכאורה אין לו ביאור למה הסמיכו את שני הבקשות יחד:

ט. ויש להמתיק בזה מה לדיתא בלכות (ה, ט) יהי לרזן מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שינה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך, פירוש, ע"י בנין בית המקדש שענינו שיהי' לעשיית המשכן, כדברי הגמ' משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן, להורות על התכלות האדם מכל הבלי עולם הזה, לסגור ענינו בחזק' אמות של הלכה, מצלי שום שייכות לכל הגשם, ע"ז נכל לזכות לקנין התורה, ותן חלקנו בתורתך.

מה שכתב רבינו זי"ע שהמשכן והמקדש מורים על התבדלות "מכל הבלי עוה"ז... מבלי שום שייכות לכל הגשם" לכאורה צריך ביאור, כי הרי יש עניני גשמיות שחיי האדם תלויים בזה, ומי שאין לו שום שייכות אל הגשם חייב בסכנה, אלא הכוונה בזה כמו שכותב רבינו להלן במאמר הבא (אות ד, ועוד הרבה מקומות) ז"ל:

הנה עיקר ההכנה הנדרשת אל התורה היא להסתלק מן הגשם, כי התורה היא שכל אלקי

והרחמים שבמשכן. ולהלן אות י מביא את דברי המדרש (במדב"ר יב, ג): עד שלא הוקם המשכן היו המזיקין מתגרין בעולם לבריות, משהוקם המשכן ששרה השכינה למטה כלו המזיקין מן העולם.

והנה יש לעיין בזה שהרי אמרו חז"ל (שבת פה.) על הכתוב (בראשית א, לא, הובא ברש"י שם) 'יום הששי' למה נאמר ה"א יתירה, דתנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם ישראל מקבלים את חמשה חומשי תורה מוטב ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. דבר אחר, כולם תלויים ועומדים עד יום הששי, הוא ששי בסיון המוכן למתן תורה. ואיך א"כ אמרו חז"ל שהיה העולם רותת עש שהוקם המשכן שהוא זמן הרבה יותר מאוחר, והוא נגד פסוק מפורש הרומז לשמן מוקדם יותר של 'סיון. ולזה מבאר רבינו: כי בו' סיון היה קבלת התורה, אבל עדיין לא בא העולם אל מנוחתו, כי אז היה רק ההתחלה של קבלת התורה, כי אמיתת קבלת התורה שהיא שכל אלקי הנה הוא דוקא כאשר סוגר עצמו בתוך ד' אמות של הלכה ואין לו שום שייכות לעולם הזה, כהוראת המשכן, ועל כן אף שקיבלו ישראל התורה עדיין היה העולם רותת, רק משהוקם המשכן, וזכו ישראל למדריגה זו, אז נתבסס העולם.

ומסיים בהדרכה והוראה למעשה מה שצריך כל אחד ללמוד מוסר השכל לעצמו מענין המשכן והמקדש:

יא. ומענין משכן ומקדש יראה כל פרט נפש ישראל ליקח מוסר השכל להיות בעצמו כלי מוכן לתורה, כמו שנאמר 'עשן לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשן לשמי בית קדושה, פי' לשמי הוא התורה כנ"ל צדק הר"א מלזענסק זללה"ה זי"ע, 'קדושה' הוא לשון הפרשה, ואמר 'ושכנתי בתוכם', בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, כ"ל שיעשו את עצמם בית קדושה, היינו שיפרישו עצמם מכל תענוגי עוה"ז לתורה, ואז התורה שהיא שמה לקוב"ה תהיה בתוך תוכם.

שגם בענין האכילה צריך להיות הסתלקות הגשמיות, שלא יאכל רק לצורך עבודת השי"ת ותורתו, כדאיתא בשו"ע כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וכו' וכל צרכי גופך יהיו כולם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל כפי חיותו לעבוד את בוראו עי"ש, ועי" זה נעשה מעשה הגשם עצם תורה ועבודת ה', וממילא הנו מסולק מן הגשם לגמרי.

על פי זה יבאר הטעם במה מאמר חז"ל שהיה העולם רותת עד שלא הוקם המשכן, דלכאורה הוא פלא עצום, שהרי כבר קבלו ישראל את התורה בהר סיני וא"כ למה היה עדיין העולם רותת:

י. וזהו ביאור אמרם ז"ל עד שלא הוקם המשכן היה העולם רותת, משהוקם המשכן נתבסס העולם, היינו כי תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו, ואמיתת קבלת התורה שהיא שכל אלקי הנה הוא דוקא כאשר סוגר עצמו בתוך ד' אמות של הלכה ואין לו שום שייכות לעולם הזה, כהוראת המשכן, על כן אף שקיבלו ישראל התורה עדיין היה העולם רותת, רק משהוקם המשכן, וזכו ישראל למדריגה זו, אז נתבסס העולם.

ענין מה שהיה העולם רותת, איך ובמה היה רותת, מבואר בכמה מקומות בחז"ל, ולהלן אות ה מביא רבינו מה שאמרו בפסיקתא: עד שלא הוקם המשכן היתה תחרות בעולם אבל משהוקם נעשה שלום, ר"ל אז נעשה תיקון העולם שהוא בחינת שלום, היפך השבירה, כנודע מז' מלכי קדמאין, שקודם היה מחלוקת ביניהם, שכל אחד אמר אני אמלוק, ולכן מתו, עד שבא המלך השמיני, מלך הדר, בחינת מ"ה, ונעשה שלום ביניהם, ועל ידו היה התיקון, ועי" זה היתה התגלות החסד

לה למעלה, והארץ נשאה בגשמיותה בלי קדושה, וזה היה גורם חורבנה ואבידתה, עכ"ל קדושת הב"ח ז"ע.

וזה היה עיקר כוונת עשיית המשכן, להשכיך השכינה בתוך בית ישראל, כאמרו 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', ופירש רש"י ז"ל ועשו לשמי בית קדושה, ר"ל שהם בעצמם יהיו לי בית קדושה, כמו שמסיים ושכנתי 'בתוכם', וזאת ע"י שיתאחדו ויתדבקו בעצמיות וקדושת התורה, כי בלעדי זאת השכינה מסתלקת ועולה למעלה כדברי הב"ח. וזהו דאיתא במדרש מהו המשכן הזה, שישירה הקב"ה שכניתי בתוכו ומלמד לישראל תורה, היינו שע"י המשכן יזכו להתעצם בקדושת התורה וע"י זה תהיה השכינה שורה בקרבם. וזהו שאמרו במדרש עד שלא ניתנה תורה לישראל ומשה עלה אל האלקים, משינתה תורה אמר הקב"ה למשה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, הרי כי שניהם יחד, המשכן עם התורה, גורמים להשכנת השכינה, ר"ל ע"י התעצמות בעצמיות התורה הק' בכח המשכן.

וחותם נדרו בקודש בברכה:

וע"י לימוד כזה, שפריש עלמו מגשמיות עוה"ז, זוכה לדיקות בהש"ת, בצחינת קוב"ה ואורייתא וישראל חד, והוא יתבדך הנו מקור החסדים, ממילא זוכה להמשיך חיים וחסד ורחמים, ורמוז לזה, 'תרומה' שפירש רש"י ז"ל לשון הפרקה, עולה בגימטריאל 'אור חיים חסד ורחמים', להורות כי ע"י שפריש עלמו מהבלי עוה"ז לעסוק בתורה, זוכה לחיים וחסד ורחמים, אלמן כן יהי לרנן.

..להלן אות ג מביא רבינו את דברי הב"ח בסימן מ"ז ועל פי דבריו הוא מבאר שם איך התורה שהיא שמה דקוב"ה תהיה בתוך תוכם:

ואפ"ל פירוש דברי המדרש עפ"י דברי הב"ח (א"ח סי' מז) על מאמר הגמ' על מזה אבדה הארץ וגו' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניכם וגו' ולא הלכו בה, אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה, ואיכא לתמוה טובא למה יצא כזאת מלפניו להענישם בעונש גדול ורם כזה על שלא ברכו בתורה תחילה שהוא לכאורה עבירה קלה.

ונראה דכוונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהיתה השכינה ממש בקרבם, כי היכל ה' המה, ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה, והארץ כולה היתה מאירה מכבודו, ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד, אבל עתה שעברו חוק זה, שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ וכו', הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה

תורתו מגן לנו היא מאירת עינינו הוא ימליץ טוב בעדינו

חומש ורס"י לפרשת תרומה

שאלות בחומש ורס"י

- א. מהם ג' התנאים בשביל לתת את תרומת ה'.
- ב. איזה שלש תרומות אמורות כאן, מהו שיעור התרומה, ולאיזה צורך נתנו את התרומה.
- ג. כמה היה שיעור תרומת זהב כסף ונחושת, ומאיזה תרומה השתמשו לכלי שרת.
- ד. מהם הצבעים של 1) תכלת. 2) ארגמן. 3) תולעת שני. ולמה כתוב עורות אילים "מאדמים" ולא כתוב אדומים.
- ה. מה הפי' "ועיזים" ואיך מוכיח רש"י את פירושו מהתרגום.
- ו. מהו "תחש" ומהיכן היה להם ומה תרגומו, והטעם.
- ז. מהיכן היה במדבר 'עצי שיטים'.
- ח. לאיזה שני דברים השתמשו בשמן ובבשמים.
- ט. "אבני מילואים" למה נקראים כך, ולאיזה צורך הביאו אבני שוהם ואבני מילואים.
- י. למה הייבים לומר שפסוק ה-ט מהוכריס, ואיזה הלכה לומדים מזה.
- יא. איך ציפו את הארון מבית ומחוץ בזהב.
- יב. איזה שני דברים לא היו בארון מה שיש בכל ארון אחר.
- יג. איך עשו את הזר זהב על הארון.
- יד. היכן מקומם של טבעות הארון. מה הכניסו בטבעות, ולמה נכפלה בתורה הציווי על זה.
- טו. "ושתי טבעות" האם הוי"ו מיותר או לא.
- טז. איזה דבר בארון לא נתנה התורה שיעור לזה, ומהו השיעור.
- יז. מהו כפורת ועל מה הניחו את הכפורת.
- יח. למה נקראת התורה בשם "עדות", ולמה נכלל הציווי בתורה לתת את העדות בארון.
- יט. מה הפירוש 'כרובים' ואיך נעשו הכרובים, ולמה צריך הכתוב לומר כרוב אחד מקצה מזה וגו'.
- כ. כמה חלל היה בין הכנפים של הכרובים עד לכפורת.
- כא. איך היה הדיבור יורד ונשמע למשה.
- כב. מהו הסימן של השולחן במשפט.
- כג. היכן היה מקום המסגרת של השולחן.
- כד. מהם קערות. כפות. קשות. ומנקיות ולמה נקראים כך, ומה היו משתמשים בהם.

למ. מהו 'לולאות', והיכן היו הלולאות, ומה עשו אתם.

מ. מדוע במקום אחד כתוב על הכרובים ופניהם איש אל אחיו. ובמקום אחר כתוב 'אשה אל אחותה'?

מא. איך היה סדר הנתתם של היריעות על גג המשכן ואחורי קרשים, וכמה אמות נשארו מגולות, ומהו החשבון, והאם עמודי המזרח היו מכוסות, והראיה לזה.

מב. למה היו הקרשים משמשים, ואיך נעשה על ידם המשכן אחד.

מג. מהו 'יריעות עיזים' ואת מה הם כיסו וכמה אמות הם כיסו.

מד. כמה עודף היה ביריעות העליונות על התחתונות, ומה עשו עם זה.

מה. מהו סרה העודף, והיכן זה חי' ומה עשו עם זה, ואיזה דבר דרך ארץ לומדים מזה ואיך הוא הלימוד.

מו. יריעות המשכן – יריעות לאוהל על המשכן – יריעות האוהל, מה החילוק ביניהם.

מז. למה נאמר ועשית את הקרשים בה"א הידיעה.

מח. מה הפי' 'עצי שיטים עומדים' [מהו שיטים (עי' ר"ה כג.)], ואיך היה הו"א לומר שוכבים, דא"כ איך יכנס באדנים?].

מט. כמה היה אורך ורוחב המשכן, ומהו החשבון. [וכמה היה עובי הקרש (עי' שבת תה:)] ותוד"ה הניהא].

נ. מהם 'ידות הקרש', ולמה נקראים בשם זה, וכמה היא מידתם, וכיצד נעשו. ומהו 'משולבות'.

נא. איזה צד נקרא סוף המשכן, ומדוע.

נב. כיצד היה סדר עמידת קרשי המקצועות שבמערב, וכמה היה נראה מהם בתוך הלל המשכן.

נג. כמה היו שונים הקרשים שבצד מערב מהקרשים שבצדדי צפון ודרום, הן מצד הקרשים והן מצד האדנים והטבעות.

כה. למה נקרא הלחם "לחם פנים".

כו. כמה דפוסים היו ללחם בס"ה ואיזה צורך היה בכל דפוס, וממה היו עשויים.

כז. מהו "מקשה", ואיך היא עשייתה, והאם גם המנורה [שנאמר בה מקשה] נעשה כן, והראי' לזה.

כח. מה היה השיעור של הקנים היוצאים מן המנורה, והטעם. וכמה שטח חלק היה בין קנה לקנה.

כט. מה הפירוש "משוקדים", ולמה אין למלה זו הכרע, [כמה פסוקים כאלה יש, וכמה כבר קראנו בתורה עד כאן].

ל. כמה היה גובהה של מנורה, וכיצד היה הסדר של חלקי המנורה עם השטח החלק מבסיס המנורה למטה עד לגובהה למעלה, וכמה טפחים חלקים היו בגוף המנורה.

לא. מהם "נרות המנורה", ומה הפירוש 'והאיר אל עבר פניה' [ולמה צריך לפרש כך].

לב. מהו "מלקחיה" ולמה נקרא כך. ומהו תרגומו. ועם איזה כלי היו מטיבים את הנרות ולמה נקרא כך.

לג. כמה היה משקל הזהב של המנורה וכל כליה, וכמה סלעים וזהובים יש במדה זו.

לד. אשר אתה 'מראה' בהר, מה החילוק אם המ"ם מנוקד קמץ או פתח. ואיזה מנורה הראה הקב"ה למשה, והטעם. והיכן מופיע עוד בפרשה שהקב"ה הראה לו מנורה של אש.

לה. איזה דבר שימשו היריעות [ולמה הם נקראים בשם משכן].

לו. בכמה חומים היה שזור כל חוט מהיריעות, וכיצד הוא החשבון.

לז. 'כרובים מעשה חושב' על איזה כרובים מדובר כאן, ואיזה מעשה חושב מיוחד היה בזה.

לח. איך הוכרו היריעות זו לזו, ומהו 'חוברת', ומה עשו עם היריעות החוברת.

- זו. מדוע ציפוי המזבח חי' דוקא מנחשת ולא מזהב.
- סח. מה הם: סירותיו, יעיו, מזרקותיו, מזלגותיו, מהותתיו, ומה עשו איתם.
- סט. מהו "מכבר מעשה רשת", והיכן מקומו במזבח, ובשביל מה הוא מיועד.
- ע. מהו "כרכוב" ולמה נקרא כך, והיכן מקומו במזבח, מהיכן הלימוד שצריך לעשות כבש למזבח.
- עא. היכן מקום הכבש, ומהו מדת ארכו.
- עב. למה לא נכתב בפרשה גם את כל הדברים שהיו צריכים למזבח.
- עג. 1) לסיכום מכל הנ"ל כמה נפק"מ יש בין רבי יהודה לרבי יוסי. 2) והיכן סתם רש"י כרבי יהודה.
- עד. מהו 'נכוב לוחות', ומה בא הפסוק לומר.
- עה. כמה אמות היו בין עמוד לעמוד בחצר המשכן, ומהו החשבון.
- עו. איך תלו את הקלעים על עמודי החצר.
- עז. מה הפירוש וחשוקיהם כסף, והיכן הוא מקום החישוק.
- עה. איך נקרא צד מזרחה, ומדוע.
- עט. כיצד העמיד את הקלעים בצד מזרחה, וכמה הם היו, ומה הריחה ביניהם, ומהו החשבון לזה.
- פ. למה חזר הכתוב לומר את חשבון כל עמודי החצר וגו'.
- פא. מהו מדת האורך של כל החצר, וכמה היה החלק הפנוי של החצר מכל צדדי המשכן ואיך הוא החשבון.
- פב. כמה היה הגובה של מחיצות החצר, ומנין. ולרבי יוסי שסובר שקומת המזבח חי' עשר אמות האם המזבח בלב מקומת החצר (זבחים ס.).
- פג. מהם 'יתדות' ולמה נקראים כך, ומה ואיך השתמשו בהם.
- והאם הטבעות היו קבועים בקרשים או לא.
- נד. מהם "בריהים" ולאיזה צורך הם היו, ומהו 'הבריה התיכון' וכמה הוא שונה מכל הבריהים. ונעי' עוד בגמ' שבת צח: איזה נס מיוחד חי' בבריה התיכון.
- נה. כמה קרשים, אדנים, טבעות, בריהים היו בסך הכל.
- נו. על מה נאמר שהם יהיו 'בתים לבריהים', ואיך ציפו את הבריהים בזהב.
- נז. 'הקמות את המשכן כמפשטו אשר הראת בהר', מתי הראהו. ולמה דוקא משה נצטווה להקים את המשכן, וכיצד הקימו, ראה להלן למ', לג).
- נח. מהו 'פרוכת' ובשביל מה היו צריכים את זה, ואיך היו שזורים החוטים שמהם נעשו הפרוכת.
- נט. מהם המדות של הפרוכת באורך וברוחב. וכמה חי' עוביה (שקלים פ"ח מ"ה).
- ס. כיצד ואיך תלו את הפרוכת ועל שם מה נקראים 'זוים', והיכן העמידו את זה, וכמה היה לפי"ז שמה קודש הקדשים.
- סא. מהיכן לומדים שהפרוכת היתה פרוסה בשליש המשכן.
- סב. היכן ואיך היה מקום עמידת השולחן והמזנרה ומזבח הזהב.
- סג. מהו "מסך" ולאיזה צורך הוא בא, ומהו מדתו.
- סד. כמה שונה המסך מהפרוכת [לכה"פ שני דברים].
- סה. מהו המחלוקת בין רבי יהודה לרבי יוסי בענין קומת המזבח, ומהו מעמו של כל אחד.
- סו. איך נעשו קרנות המזבח, ומנין הלימוד לזה.

היכן מצינו בפרשה

- א. רחמנא ליבא בעי.
ב. תרגום לפי מהות הדבר ולא לפי פירוש המילולי.
ג. 'וינצלו את מצרים' [בפ' בא מפרש רש"י שרוקנו את מצרים], מה כלול בזה.
ד. שני פסוקים שצריכים להיות מחוברים.
ה. דמיון בין הארון לארגו.
ו. שני כתרים מהשלושה כתרים.
ז. אחד הכינויים לתורה.
ח. הוועד והותיקות לחי עולמים.
ט. פסוקים שנכתבו רק כפירוש למה שנאמר כבר.
י. שלושה מקומות שנאמר בהם "סכך".
יא. שני כתובים המכחישים זה את זה עד שיבוא הכתוב השלישי וכו'.
יב. פסוקים בו"ו מיותר.
יג. ככל שהוא יותר למטה כך הוא יותר גדול.
יד. הכנה של המצוה נקרא כשם של המצוה.
טו. שני פסוקים על מנורה של אש.
טז. נפק"מ למעשה בין אות המנוקדת בקמץ לאות המנוקדת בפתח.
יז. דבר שהיה אסור לעשותו במחמ, ודבר שהיה צריך לעשותו דוקא במחמ.
יח. דבר שמוזכר פעם בשם את, ופעם בשם אחות.
יט. שם כולל לחי ומדבר.
כ. הלכה מהלכות דרך ארץ.
כא. סעיף מצוותא של יעקב אבינו.
כב. הקשר שבין ארזים למזורזים.
כג. שם שבלשון התורה הוא תמיד זוית ובפרשתינו הוא רוח צד שלם.
כד. כמה לשונות של סוף.
כה. ציפוי ללא ציפוי.
כו. שני תואמים שתואמים זה לזה.
- כז. דמיון בין עשיית והקמת המשכן לעשיית המנורה.
כח. בכמה דברים מופיעים הכרובים בפרשה.
כט. והיכן היה עוד כרובים שלא כתוב בפסוק במפורש, וכמה הוא שונה משאר הכרובים הדומים לו.
ל. שלושה סוגי עמודים והחילוק ביניהם.
לא. קביעות מקום לדבר שעדיין לא היה ציווי לעשותו. (מופיע רק ברש"י).
לב. ועל המא שחטאנו לפניך בעזות מצה.
לג. מלה הכתובה בלשון הפוך ממשמעות המלה.
לד. חלק חשוב במזבח שלא נכתב כאן בפרשה.
לה. אחד מחלקי המזבח ששינו במזבח של בית עולמים.
לו. השוואה בין אחד מחלקי המזבח לחצר המשכן.
לז. שלושה סוגי וילונות, והחילוק ביניהם.
לח. שרש"י סתם כדעת רבי יהודה בשימתו בענין קומת המזבח.
לט. איזה לשון כתוב בפרשה במקום:
א. הפרשה. ב. רצון טוב. ג. לשם השם. ד. צמר צבוע בדם חלזון. ה. צמר צבוע אדום. ו. היה שמחה. ז. העלאת עשן. ח. אבנים למלאות חלל. ט. בית קדושה. י. כתר זהב. יא. התכה והצקה. יב. פינות זויות. יג. צד. יד. מוטות. טו. תורה. טז. כיסוי הארון. יז. דמות פרוצוף. יח. הכאה. יט. התיכה אחת. כ. ראש הכפורת. כא. קביעות זמן. כב. מול. כג. בית קיבול. כד. תבנית ללחם. כה. בזיכין. כו. כלים כמוין חצאי קנים חלולים. כז. יכוסה בהם. כח. לחם עם דפנות. כט. המשכה. ל. מצוירים. לא. גוף המנורה. לב. כלי קיבול לשמן. לג. צבת. לד. משקל של 120 מנה. לה. צורות המנורה וכליה. לו. פשתן שזור. לז. מעשה

נא. צד מערב. נב. צד דרום. נג. זווית פינה.
נד. מומות. נה. צד. נו. אמצעי. נז. מחיצה/
פרגוד. נח. מול. נט. וילון. ס. קדירות. סא.
הגורה.

אומן. לח. אחת עם השניה. לט. שרוכים
[עניבות]. מו. סוף החיבור. מא. זו כנגד זו.
מב. סוגרים. מג. אחד עשרה כלפי מטה. מד.
לששלש ולכופף. מה.הנותר. מו. דרך גדילתם.
מו. בלימות. מוח. בסיס. מפי. סוף. נ. צד מזרח.

מקורות לשאלות בחורש"י

א. כה, ב.	יד. כה, יב, טו.	כט. כה, לה.	מד. כו, ז, ט.	נט. כו, לב-לג.	ז. כו, יח.
ב. כה, ב.	טו. כה, יב.	ל. כה, לה.	מה. כו, יב, יג.	ס. כו, לב-לג.	עד. כו, ח.
ג. כה, ג.	טז. כה, יז.	לא. כה, לו.	מו. כו, א-יד.	סא. כו, לב-לג.	עה. כו, י.
ד. כה, ד-ה, וע"י	יז. כה, יז.	לב. כה, לה.	מז. כו, טו.	סב. כו, לה.	עה. כו, י.
רש"י ויקרא יב, ו.	יח. כה, טז, כא.	לג. כה, לט.	מח. כו, טו.	סג. כו, לו.	עו. כו, י.
ואבן עזרא כאן.	יט. כה, יח, יט.	לד. כה, מ, לא.	מש. כו, טז.	סד. כו, לו.	עז. כו, י.
ה. כה, ד.	כ. כה, כ.	לה. כו, א.	נ. כו, יז.	סה. כו, א.	עז. כו, י.
ו. כה, ה.	כא. כה, כב.	לו. כו, א.	נא. כו, כב.	סו. כו, ב.	עה. כו, יג.
ז. כה, ו.	כב. כה, כד.	לז. כו, א.	נב. כו, כג.	סז. כו, ב.	עט. כו, יג-יד.
ח. כה, ה.	כג. כה, כה.	לה. כו, ד, ה.	נג. כו, כד, כה.	סח. כו, ג.	פ. כו, יז.
ט. כה, ז.	כד. כה, כט.	לט. כו, ד, ה.	נד. כו, כו-כט.	סט. כו, ד-ה.	פא. כו, יח.
י. כה, ט.	כה. כה, כט.	מ. כו, ג.	נה. כו, יח-ל.	ע. כו, ד-ה.	פב. כו, יח.
יא. כה, יא.	כו. כה, כט.	מא. כו, ה.	נו. כו, כט.	עא. כו, ד.	פב. כו, יח.
יב. כה, י, יא.	כז. כה, לא.	מב. כו, ו.	נד. כו, ל.	עב. כו, ד.	פג. כו, יט.
יג. כה, יא.	כח. כה, לב, לה.	מג. כו, ז.	נח. כו, לא, לג.	עג. (כז, כו, א-ה).	

מקורות להיכן מצינו

א. כה, ב.	יא. כה, כב.	כג. כו, יח.	לב. כו, ב.	יב. כה, יב, כו, יג)	מ. לו. כו, א, לא. (לז. כו,
ב. כה, ה.	יב. (1) כה, יב (2)	כד. (1) כו, ד. (2)	לג. כו, ג.	כה, יב. יד. כה, יג.	א. לח. כו, ג. לח. כו,
ג. ה, ה.	כה, כב.	כו, כב.	לד. כו, ד.	טו. כה, טז. כה,	ד. מ. כו, ד. מא. כו,
ד. ה, ח, ט.	יג. כה, לב.	כה. כו, כט.	לה. כו, ד.	יז. יז. כה, יח. יח. כה,	ה. מב. כו, ו. מג. כו,
ה. כה, י, יא.	יד. כה, לו.	כו. כו, כד.	לו. כו, ט.	יח. יט. כה, יח. כה,	ח. מד. כו, ט. מח. כו,
ו. (1) כה, יא. (2)	טו. (1) כה, ל. (2)	כז. כה, ט. כה, מ.	לז. (1) כו, לא. (2)	יח. יט. כה, יח. כה,	יב. מוז. כו, טו. מוז. כו,
כה, כד.	כה, מ.	כול.	כו, לו. (3) כו, ט.	יח. יט. כה, יח. כה,	יז. מוז. כו, יט. מט)
ז. ה, יז.	טז. כה, מ.	כח. (1) כה, יח. (2)	לח.	כד. כה, כט. כה, כה,	כו, כב. (1) כו, יג. נא)
ח. כה, כב.	יז. כו, ב, ג.	כו, א. (3) כו, לא.	לט. (א) כה, ב. (ב)	כט. כו. כה, כט. כו)	כו, יב. נב. כו, יח. נג)
ט. (1) כה, יב. (2)	יח. כו, ג.	כט. כו, לו.	כה, ב. ג. כה, ב. ד)	כה, כט. כח. כה, ל.	כו, כג. נד. כו, טו. נה)
כה, יט. כה, כא.	יט. כו, ב.	ל. (1) עמודי	כה, ד. ה. כה, ה. ו)	כט. כה, לה. ל. כה,	כו, כד. יז. כו, כה.
י. (1) כה, כ. (2)	כ. כו, יג.	החצור. (2) עמודי	כה, ה. ז. כה, ח. ט)	לג. לא. כה, לו. לב)	נז. כו, לא. נח. כו, לה.
כה, כט. (3) כו, יב. (4)	כא. כו, טו.	הפרכות. (3) עמודי	כה, ז. ט. כה, ח. י)	כה, לו. לג. כה, לה.	נש. כו, לו. כו, ט. ס)
כו, לו.	כב. כו, טו.	לא. כו, לה.	כה, יא. יא) כה, יב.	לד. כה, לט. לה, כה,	כז. ג. סא) כו, י.

